

СИЛЛАБУС
Жүйке жүйесінің патологиясы
Патология нервной системы
Pathology of the nervous system

1.	Общая информация о дисциплине		
1.1	Факультет/мектеп: Медицина және денсаулық сақтау	1.6	Кредиттер (ECTS): 6
1.2	Білім беру бағдарламасы (ББ): 6B10114 Медицина	1.7	<u>Пререквизиттер:</u> Ағзалар мен жүйелердің патологиясы-1 <u>Постреквизиттер:</u> Бейіндік пәндер
1.3	Агенттік және ББ аккредиттеу жылы АРТА 2021	1.8	СӨЖ/СРМ/СРД (көлемі): 60 сағат
1.4	Пән атауы:	1.9	СРСП/СРМП/СРДП (көлемі): 30 сағат
1.5	Пән ID: 103327 Пән коды: PNS 3312	1.10	<i>міндетті</i> - иә
2.	Пән сипаттамасы		
	Иммунопатогенез, патоморфология, проблемалардың клиникалық презентациясы (клиникалық синдромдар) және жүйке жүйесі патологиясының клиникалық бағытталған фармакологиясы. Негізгі синдромдар: бас ауруы, бас айналу, тремор, гиперкинез, есте сақтау қабілетінің бұзылуы, жалпы церебральды, менингеальды симптомдардың, патологиялық рефлексстердің, шиеленіс белгілерінің, эпилепсиялық ұстамалардың, мигрендік ұстаманың, миастениялық дағдарыстың болуы. Фокальды зақымданулар. Науқастың жасын ескере отырып, негізделген синдромдық диагноз және емдеу принциптері.		
3	Пән мақсаты		
	- Жүйке жүйесі патологиясының патогенезін, патоморфологиясын, проблемаларының клиникалық көрінісін (клиникалық синдромдар) және клиникалық бағдарланған фармакологиясын зерттеу. - клиникалық аргументацияны, аналитикалық және проблемалық ойлауды дамыту, клиникалық контексте мәселені терең түсіну; - Патологияның клиникалық диагностикасы және синдромдық диагнозды негізді қалыптастыру дағдыларын қалыптастыру және дамыту.		

4. Пән бойынша оқыту нәтижелері (3-5)			
	Пәннің оқыту нәтижесі		ББ бойынша оқыту нәтижесі, Пән бойынша байланысты оқыту нәтижесі (№ ОН ББ паспорты бойынша из паспорта ОП)
1	Жүйке жүйесінің патологиясының патогенезі туралы білімді пациенттерді жас ерекшеліктерін ескере отырып сұрастыру мен физикалық тексеру барысында қолдану; жүйке жүйесінің кең таралған ауруларына қатысты диагностикалық және емдік шараларды анықтау.	3	Негізгі патологиялық процестер мен олар тудыратын биологиялық зақым туралы білімді қолдану арқылы адам денсаулығына әсер ететін мәселелерді анықтау және шешу.
2	Жүйке жүйесінің патологиясы кезінде арнайы неврологиялық және зертханалық-аспаптық зерттеу нәтижелерін интерпретациялау.	3	Клиникалық симптомдар мен синдромдарды анықтау және интерпретациялау, пациенттерден және басқа клиникалық маңызы бар көздерден ақпаратты жинау, ауруды басқару үшін жасына байланысты аурулары бар науқастарды зерттеуге арналған зертханалық және аспаптық әдістерден деректерді жинау, соның ішінде тиісті араласуды бастау.
3	Бас ауруы, бас айналуы, тремор, гиперкинез, бел ауруы, есте сақтау қабілетінің бұзылуы, церебральды, менингиальды симптомдардың болуы, патологиялық рефлексстер, тартылу симптомдары, құрысулық ұстамалар, сақиналық шабуыл сияқты жүйке жүйесінің зақымдалуының негізгі синдромдарын анықтау үшін білім мен дағдыларды ұштастыру	3	Нақты науқасты емдеуге және оның қажеттіліктеріне сәйкес оның денсаулығын нығайтуға жеке көзқарасты қамтамасыз ету үшін клиникалық білім мен дағдыларды біріктіру; диагноздың ұтымдылығын талдау және дәлелді және дербестендірілген медицина принциптерін қолдану негізінде кәсіби шешімдер қабылдау.
4	Негізгі ошақтық симптомдар мен синдромдарды анықтау: сезімталдықтың бұзылуы, қимыл-қозғалыс жүйесінің зақымдану деңгейлері, гиперкинез түрлері, акинетикалық-ригидтік синдром, атаксия түрлері; жұлынның, ми сабауы мен бассүйек нервтерінің, вегетативті жүйке жүйесінің зақымдалуы; ми қыртысының зақымдану синдромдары.	3	Адамның мінез-құлқы, пациент психологиясы, мәдени ерекшеліктері мен нәсілін ескере отырып, этика және деонтология принциптерін сақтай отырып, емделуге дейін, емдеу кезінде және одан кейін дәрігер мен пациент арасындағы динамикалық қарым-қатынастарды тиімді құру.
5	Балалар мен жасөспірімдердің жүйке -психикалық және эмоционалдық даму көрсеткіштерін жас ерекшеліктеріне қарай түсіндіру.	3	Диагностика және емдеу процесін ұйымдастыру және басқаруда басқа денсаулық сақтау мамандарымен кәсіпаралық/көп салалы командада тиімді жұмыс істеу; пациентке қауіпсіз және тиімді көмек көрсету үшін медициналық ақпаратты ауызша және жазбаша жинау және хабарлау.
6	Ми қан айналымының жедел бұзылыстарын, менингиальды және церебральды синдромды (менингит пен энцефалит), команы, экстрапирамидалық бұзылыстарды, құрысу	3	Құқықтық нормаларды қолдана отырып, дәлелді медицина және адамгершілік принциптеріне негізделген, барлық жас топтарындағы

	ұстамасы, ауырсыну синдромы, кома жедел бұзылуларын диагностикалау және емдеу принциптерін білу		науқастардың ауруларына оның сапасы мен қауіпсіздігіне назар аудара отырып, тиімді және уақтылы медициналық көмек көрсету.
7	Жүйке жүйесіне әсер ететін және жүйке жүйесі ауруларын емдеуге қолданылатын препараттардың жіктелуін, әсер ету механизмін, фармакокинетикасын, жанама әсерлерін, көрсеткіштері мен қарсы көрсеткіштерін білу.	3	Төтенше және өмірге қауіп төндіретін жағдайларда, оның ішінде төтенше жағдайлар, табиғи және техногендік апаттар, пандемиялар кезінде адамгершілік, қауіпсіздік және тиімділік қағидаттарында уақтылы және тиімді медициналық көмек көрсету.
8	Неврологиялық аурулардың пайда болуында, олардың диагностикасы мен емінде роль ойнайтын әлеуметтік, экономикалық, этникалық және нәсілдік факторларды сипаттау	3	Кәсіби қызметте пациенттің, оның ішінде науқас ретіндегі баланың құқықтары, міндеттері және құқықтарын қорғау әдістері туралы білімді қолдану; дәрігер жұмысында құқықтық нормалар, денсаулық сақтау жүйесі қызметкерлерін құқықтық қорғау әдістері мен құралдары туралы білімдерін қолдану.
9	Пациенттердің нейropsychикалық статусын тексеру мен сұхбаттасу кезінде тиімді дағдыларды көрсету.	3	Кәсіби мәселелерді шешу және ғылыми зерттеулер жүргізу үшін заманауи ақпараттық және цифрлық технологиялар мен денсаулық сақтаудың ақпараттық жүйелерін пайдалана отырып, денсаулық сақтау ұйымдарында қажетті құжаттаманы талдау және жүргізу.
10	Альтруизм, жанашырлық, эмпатия, жауапкершілік, адалдық және құпиялылық қағидаттарын ұстану сияқты кәсіби құндылықтарға адалдықты көрсету.	3	Жеке адам мен жанұя үшін салауатты өмір салтын қалыптастырудың принциптері мен әдістері, халықтың денсаулығы туралы білімдерін қолдану; алдын алу мақсатында денсаулық пен ауруды анықтайтын факторлар кешені туралы білімді қолдану.
		3	Кәсіби жауапкершілік пен адалдықтың ең жоғары стандарттарын ұстану; этникалық тегіне, мәдениетіне, жынысына, экономикалық мәртебесіне немесе жыныстық бағдарына қарамастан пациенттермен, отбасылармен, әріптестермен және жалпы қоғамдастықпен барлық кәсіби қарым-қатынаста этикалық принциптерді ұстану;
5.	Жиынтық бағалау әдістері (белгілеңіз (иә – жоқ)/өзіңіздікін көрсетіңіз):		
5.1	Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу	5.5	СҒЗЖ ғылыми жоба
5.2	Практикалық дағдыларды тапсыру –миниклиникалық емтихан (MiniCex)	5.6	360-қа бағалау – мінез-құлқы мен кәсібилігі
5.3	3. СӨЖ – шығармашылық тапсырманы	5.7	Рубеждік бақылау: 1 кезең - Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу 2 кезең – практикалық дағдыларды тапсыру (мини клиникалық емтихан (MiniCex))
5.4	Ауру тарихын қорғау	5.8	Емтихан:

			1 кезең - Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу 2 этап – ОСКЕ МП
--	--	--	---

6.	Пән бойынша толығырақ ақпарат				
6.1	Академиялық жыл: 2023-2024	6.3	Кесте (сабақ күні, уақыты): 8.00 дан 14.00 дейін		
6.2	Семестр: 8 семестр	6.4	Орны (оқу ғимараты, кабинет, платформа жиналысқа сілтеме түсіну бойынша ДОТ): №1 қалалық емхана, Медеу аудандық алғашқы медико-санитарлық көмек орталығы		
7.	Дисциплина көшбасшысы				
Дәреже		Толық аты-жөн	Кафедра	Контактты ақпарат (тел., e-mail)	Емтихан алдындағы консультация
Аға оқытушы		Танкаева Ш.А Серикбаева Д.Т.	Клиникалық пәндер	8 (707) 379 43 16 8 (747) 455 44 08	Емтиханға дейін 60 минут ішінде
8.	Дисциплина мазмұны				
	Тақырып атауы			Сағаттар саны	Өткізу түрі
1.	Нейробейнелеу негіздерін қолданып орталық жүйке жүйесінің анатомиялық және функционалдық құрылымы. Неврологиялық статусты бағалау.			6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
2.	Сезімталдық пен оның бұзылыстары			6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
3.	Ерікті қозғалыс жүйесі. Ерікті қозғалыс жүйесінің орталық және шеткілік бөлімдері, олардың зақымдалу синдромдары.			6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
4.	Жұлын түбірлерінің, өрімдердің және нервтердің зақымдануы. Вегетативті жүйке жүйесі. Вегетативтік иннервация және жеке мүшелердің функционалдық бұзылыстары. Вегетативті жүйке жүйесін бағалау әдістері			6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
5.	Мишық пен экстрапирамидалық жүйе			6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL

			2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
6.	Ми бағаны мен мидың I, II, III, IV, V, VI жұп нервтері. Үшкіл нервтің невралгиясы	6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
7.	Мидың VII, VIII, IX, X, XI, XII жұп нервтері. Бет нервтің нейропатиясы.	6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
Аралық бақылау 1		Қорытынды бағалау: 2 кезең: 1-кезең – түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу - 40% 2 кезең – мини клиникалық емтихан (MiniCex) - 60%	
8.	Жалпы церебральды синдром - (Миішлік қысым бұзылыстары) және менингеальды синдром. Есінің нашарлауы – комадағы пациент	6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
9.	Құрысу синдромы	6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
10.	Ми жарты шарларының зақымдануы және жоғарғы қыртыстық функциялардың бұзылуы.	6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
11.	Медициналық психологияға кіріспе. Клиникалық-психопатологиялық және патопсихологиялық зерттеулерді құру принциптері.	6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
12.	Науқастарды клиникалық тексеру. Сезім және қабылдау. Жад. Назар аудару	6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ

13.	Науқастарды клиникалық тексеру. Ойлау және интеллект. Сана.	6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
14.	Эмоционалды-еріктік сфера. Моторлы-ерікті сфера. Тұлға.	6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
15.	Ұйқының бұзылуы	6	Формативті бағалау 1. Активті оқыту әдістерін қолдану: TBL, CBL 2. Пациентпен жұмыс 3. Мини-конференция темы СӨЖ
Аралық бақылау 2		Қорытынды бағалау: 2 кезең: кезең – Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу - 40% кезең – мини клиникалық емтихан (MiniCex) - 60%	
Қорытынды бақылау (экзамен)		Қорытынды бағалау: 2 кезең: 1- кезең – Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу - 40% 2-кезең – OSCE МП - 60%	
Всего			100
9.	Пән бойынша оқыту әдістері (оқытуда қолданылатын оқу және оқыту тәсілдерін қысқаша сипаттаңыз) Оқытудың белсенді әдістерін қолдану: TBL, CBL		
1	Формативті бағалау әдістері: TBL – Team Based Learning CBL – Case Based Learning		
2	Қорытынды бағалау әдістері (5-тармақтан): 1. Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу 2. Практикалық дағдыларды тапсыру-миниклиникалық емтихан (MiniCex) 3. СӨЖ- шығармашылық тапсырманы 4. Ауру тарихын қорғау 5. CF3Ж ғылыми жоба 6. 360-қа бағалау – мінез-құлқы мен кәсібилігі		

10.	Қорытынды бағалау		
№	Бағалау түрі	Барлығы % жалпыламадан %	
1	Ауру тарихын қорғау	30% (чек-лист бойынша бағаланады)	
2	Аралық бақылау	70% (1-кезең – Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу - 40%; 2-кезең - мини клиникалық емтихан (MiniCex) - 60%)	
Қорытынды АБ1		30+70= 100%	
1	Ауру тарихын қорғау	20% (чек-лист бойынша бағаланады)	
2	СҒЗЖ ғылыми жоба	10%	
3	360-қа бағалау – мінез-құлқы мен кәсібилігі	10% (чек-лист бойынша бағаланады)	
4	Аралық бақылау	60% (1-кезең – Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу - 40%; 2-кезең - мини клиникалық емтихан (MiniCex) - 60%)	
Қорытынды АБ 2		20+10+10 + 60 = 100%	
1	Емтихан	2 кезең: 1-кезең – Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу - 40% 2-кезең – ОСКЕ МП - 60%	
2	Қорытынды баға:	ОРД 60% + Емтихан 40%	
10.	Баға		
Әріптік жүйе	Цифрлік эквивалент	Баллдар (% мазмұны)	Бағаның сипаттамасы (факультеттің сапалық құрамы бойынша Ғылыми комитеттің шешімі деңгейінде ғана өзгерістер енгізу)
A	4,0	95-100	Өте жақсы. Тапсырманың ең жоғары стандарттарынан асып түседі.
A-	3,67	90-94	Өте жақсы. Тапсырманың ең жоғары стандарттарына сәйкес келеді.
B+	3,33	85-89	Жарайды. Өте жақсы. Тапсырманың жоғары стандарттарына сәйкес келеді.
B	3,0	80-84	Жақсы. Тапсырма стандарттарының көпшілігіне сәйкес келеді.
B-	2,67	75-79	Жақсы. Жеткілікті. Материалды ақылға қонымды меңгергенін көрсетеді.
C+	2,33	70-74	Жақсы. Қолайлы. Тапсырманың негізгі стандарттарына сәйкес келеді.
C	2,0	65-69	Қанағаттанарлық. Қолайлы. Тапсырманың кейбір негізгі стандарттарына сәйкес келеді.

C-	1,67	60-64	Қанағаттанарлық. Қолайлы. Кейбір негізгі жұмыс стандарттарына сәйкес келеді.
D+	1,33	55-59	Қанағаттанарлық. Минималды қолайлы.
D	1,0	50-54	Қанағаттанарлық. Минималды қолайлы. Білім мен тапсырманы орындаудың ең төменгі деңгейі.
FX	0,5	25-49	Қанағаттанарлықсыз. Минималды қолайлы.
F	0	0-24	Қанағаттанарлықсыз. Өте төмен өнімділік.

11. Оқыту ресурстары (толық сілтемені пайдаланыңыз және мәтіндерге/материалдарға қай жерде қол жеткізуге болатынын көрсетіңіз)

Әдебиет	Негізгі Кітапханада бар		
	Автор	Кітаптың аты, баспасы	Шыққан жылы
	Изимова Роза.	Жоғары жүйке жүйесінің анатомиясы мен физиологиясы : оқу құралы	2021
	Кайшибаев, Смагул К.	Основы топической и синдромологической диагностики. Ч. 1	2018
	Кайшибаев, Смагул К.	Частная невропатология. Ч. 2	2018
	Петрухин, Андрей Сергеевич.	Детская неврология : учебник : в 2 т. Т. 2	2018
	Петрухин, Андрей Сергеевич	Детская неврология : учебник : в 2 т. Т. 1	2018
	А. С. Кадыкова	Практическая неврология	2016
	Төлеусаринов А. М.	Жалпы неврология : оқулық	2018
	Гусев, Евгений Иванович	. Неврология және нейрохирургия : екі томдық оқулық. 1-том	2016
	Гусев, Евгений Иванович	Неврология және нейрохирургия : екі томдық оқулық. 2-том	2016
	Гусев, Евгений Иванович.	Неврология и нейрохирургия : учебник в двух томах. Т. 1	2018
	Гусев, Евгений Иванович.	Неврология и нейрохирургия : учебник в двух томах. Т. 2	2018

	Гусев, Евгений Иванович.	Неврологические симптомы, синдромы и болезни : энциклопедический справочник	2014
	P. L. Robert et al	International Neurology	2016
	Кафедрада барлар		
	Dale Purves	NEUROSCIENCE, Sixth Edition	2011
	Aaron L. Berkowitz	Clinical Neurology and Neuroanatomy_A Localization Based Approach	2022
	Ropper	Adams And Victor's Principles Of Neurology	2019
	Бер М., Фротшер М., Левин О.С.	Топический диагноз в неврологии по Петеру Дуусу	2014
	Fuller	Neurological Examination Made Easy	2019
	Mark Mumenthaler	Fundamentals of Neurology	2006
	Mathias Baehr, Michael Frotscher	baehr_m_frotscher_m_duus_topical_diagnosis_in_neurology_anat	2012
	Swaiman	Swaiman's Pediatric Neurology Principles and Practice	2017
	Гудфеллоу Дж А	Обследование неврологического больного	2018
	Қосымша		
	Кітапханада қол жетімді		
	Автор	Наименование книги, издательство	Год издания
	E. Wolters, C. Baumann	Parkinson Disease and Other Movement Disorders : Motor Behavioural Disorders and Behavioural Motor Disorders /	2014
	Preston, David C.	Electromyography and Neuromuscular Disorders : Clinical-Electrophysiologic-Ultrasound Correlations	2021
	Абдрахманова М. Г.	Неврологиялық науқастарды оңалтудың заманауи принциптері : оқу-әдістемелік құрал	2019
	Гусев, Евгений Иванович.	Неврологические симптомы, синдромы и болезни : энциклопедический справочник	2014
	Гусев, Евгений Иванович.	Эпилепсия и ее лечение : монография	2016

	Киспаева Т. Т.	Неврология туралы дәрістер : оқу құралы	2021
	Л. Н. Неробкова, Г. Г. Авакян, Т. А. Воронина, Г. Н. Авакян	Клиническая электроэнцефалография. Фармакоэлектроэнцефалография	2020
	Куанова Л. Б.	Семинары по детской неврологии : учеб. пособие	2018
	Н. Г. Коновалова	Неонатология: реабилитация при патологии ЦНС : учебное пособие для вузов	2020
	Никифоров, Анатолий Сергеевич	Неврологические осложнения остеохондроза позвоночника	2015
	Ф. С. Олжаев, А. К. Цой, Б. А. Умбаев	Создание экспериментальной модели фокального ишемического инсульта головного мозга путем окклюзии средней мозговой артерии : методические рекомендации	2021
	Кафедрада барлар (Classroom сілтеме)		
	Автор	Наименование книги, издательство	Год издания
	Pandyan	Neurological Rehabilitation Spasticity and Contractures in Clinical Practice and Research	2018
	Каменова С.У. Кужибаева К.К.	Неврологиялық науқастарды клиникалық зерттеу әдістемесі	2018
	Неробкова	Клиническая_электроэнцефалография. Фармакоэлектроэнцефалография	
	Каменова С.У. Кужибаева К.К.	Методика неврологического осмотра.pdf	2018
	Гудфеллоу_Дж_А	Обследование_неврологического_больного	2018
	Пирадов М. А.	Тактика_врача_невролога_Практическое_руководство	2020
Электронды ресурстар	Интернет-ресурстар: Medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine Oxfordmedicine.com - https://oxfordmedicine.com/		

	Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate Osmosis - https://www.youtube.com/c/osmosis Ninja Nerd - https://www.youtube.com/c/NinjaNerdScience/videos CorMedicale - https://www.youtube.com/c/CorMedicale - орыс тілінде медициналық бейне анимациялар. Lecturio Medical - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q SciDrugs - https://www.youtube.com/c/SciDrugs/videos - орыс тілінде фармакология бойынша видео дәрістер.
Модельдеу орталығындағы симуляторлар	
Арнайы бағдарламалық қамтамасыз ету	1. Google classroom – еркін қол жетімді. 2. Медициналық калькуляторлар: Medscape, дәрігердің анықтамасы, MD+Calc-еркін қол жетімді. 3. ҚР ДСМ, РДДО медицина қызметкерлеріне арналған диагностика және емдеу хаттамаларының анықтамалығы: Dariger-еркін қол жетімді.
12.	Оқытушыға қойылатын талаптар және бонус жүйесі
Тәжірибеде жеке жоспарға сәйкес студент: 1) дәрігерге дейінгі көмекті, шұғыл медициналық көмекті, мамандандырылған медициналық көмекті (соның ішінде жоғары технологиялық), алғашқы медициналық-санитарлық көмекті, паллиативтік көмекті және медициналық оңалтуды ұсынатын ұйымдардағы науқастарды бақылайды; 2) диагностикалық, емдік және профилактикалық іс-шараларды тағайындауға және жүзеге асыруға қатысады; 3) халық арасында құжаттамалық және санитарлық-ағарту жұмыстарын жүргізеді; 4) профилактикалық тексерулерге, медициналық тексерулерге қатысады, консультацияларға қатысады; 5) клиникалық турларға, клиникалық шолуларға қатысады; 6) медициналық ұйымдарда айына төрт реттен кем емес кезекшілікке қатысады (интернатура студентінің жүктемесін есептеу кезінде кезекшілік есепке алынбайды); 7) клиникалық және клиникалық-анатомиялық конференциялардың жұмысына қатысады; 8) өлгеннен кейінгі мәйіттерге қатысады, мәйітті, биопсияны және хирургиялық материалдарды зерттеуге қатысады; 9) ғылыми жетекшінің жетекшілігімен ғылыми жобаға материал жинап, мәліметтерді талдайды. Бонустық жүйе: Болашақ кәсіптік қызмет саласындағы ерекше жетістіктері үшін (клиникалық, ғылыми, ұйымдастырушылық және т.б.) студентке қорытынды бағаның 10%-ына дейін қосымша балл қойылуы мүмкін (кафедраның шешімі)	

13.	Пән саясаты <i>(жасыл түспен бөлектелген бөліктер, өзгертпеу)</i>
	Пән саясаты Университеттің Академиялық саясатымен және Университеттің Академиялық адалдық саясатымен анықталады. Егер сілтемелер ашылмаса, онда сіз ИС Univer жүйесінде тиісті құжаттарды таба аласыз. Кәсіби мінез-құлық ережелері: Сыртқы келбет: кеңсе киімі (шорт, қысқа юбка, ашық футболкамен университетке баруға болмайды, емханаға джинсы шалбар киюге болмайды) таза үтіктелген халат медициналық маска медициналық қалпақ (немесе ұштары ілінбейтін ұқыпты хиджаб) медициналық қолғаптар таза аяқ киім ұқыпты шаш үлгісі, ұзын шашты қыздарда да, жігіттерде де шаштарын жинау керек. Ұқыпты кесілген тырнақтар. Ашық, күңгірт маникюрге тыйым салынады. Тырнақтарды мөлдір лакпен жабуға болады. бейджик толық аты-жөнін көрсету 2) Фонендоскоптың, тонометрдің, сантиметрлік таспаның міндетті болуы (пульсоксиметрдің болуы) 3) * Тиісті түрде ресімделген санитарлық (медициналық) кітапша (сабақ басталғанға дейін және белгіленген мерзімде жаңартылуы тиіс) 4) * Вакцинация паспортының немесе COVID-19 және тұмауға қарсы вакцинацияның толық өткендігі туралы өзге де құжаттың болуы 5) Жеке гигиена және қауіпсіздік ережелерін міндетті түрде сақтау 6) Оқу процесіне жүйелі дайындық. 7) Есепті құжаттаманы ұқыпты және уақтылы жүргізу. 8) Кафедраның емдеу-диагностикалық және қоғамдық іс-шараларына белсенді қатысу. Медициналық кітапшасы мен вакцинациясы жоқ студент пациенттерге жіберілмейді. Сыртқы келбетіне қойылатын талаптарға сай келмейтін және/немесе қатты/өткір иіс шығаратын студентке, мұндай иіс пациентте жағымсыз реакция тудыруы мүмкін (кедергі және т.б.) - пациенттерді қабылдауға рұқсат етілмейді! Кәсіби мінез-құлық талаптарына, оның ішінде клиникалық базаның талаптарына сәйкес келмейтін студенттерді сабаққа қабылдау туралы шешімді оқытушы қабылдауға құқылы! Оқыту дисциплинасы:

	Сабаққа немесе таңғы конференцияға кешігіп келуге рұқсат етілмейді. Кешігіп келген жағдайда сабаққа жіберу туралы шешімді сабақты жүргізетін оқытушы қабылдайды. Егер дәлелді себеп болса, мұғалімге кешігу және себебі туралы хабарлама немесе телефон арқылы хабарлаңыз. Үшінші кешігуден кейін студент кафедра меңгерушісінің атына кешіктіру себептерін көрсете отырып, түсіндірме хат жазады және сабаққа рұқсат алу үшін деканатқа жіберіледі. Дәлелді себепсіз кешігіп қалсаңыз, мұғалім ағымдағы бағадан ұпай шегеруге құқылы (әрбір кешігу минуты үшін 1 ұпай) Діни іс-шаралар, мерекелер және т.б. сабақты өткізіп жіберуге, кешігіп келуге және мұғалім мен топты жұмыстан алшақтатуға негізді себеп болып табылмайды. Дәлелді себеппен кешігіп қалсаңыз – топ пен мұғалімнің назарын сабақтан алшақтатпаңыз және үнсіз өз орныңызға барыңыз. Сабақтан уақытынан бұрын шығу, сабақ уақытында жұмыс орнынан тыс жерде болу сабаққа келмеу болып саналады. Студенттердің оқу уақытында (тәжірибелік сабақтар мен ауысым кезінде) қосымша жұмыстарына жол берілмейді. Кураторға ескертусіз және дәлелді себепсіз 3-тен көп рұқсат алған студенттерге оқудан шығару туралы ұсыныспен хаттама жасалады. Жіберілген сабақтар өтелмейді. Кафедраның клиникалық базаларының ішкі тәртіп ережелері студенттерге толығымен қолданылады Оқытушыны және кез-келген жастағы үлкенді тұрып қарсы алу (сабақта) Темекі шегуге (соның ішінде вейптерді, электронды темекілерді пайдалануға) ЕПМ (outdoors) және университет аумағында қатаң тыйым салынады. Жаза-аралық бақылаудың күші жойылғанға дейін, қайта бұзылған жағдайда-сабаққа жіберу туралы шешімді кафедра меңгерушісі қабылдайды Әріптестерге жынысына, жасына, ұлтына, дініне, жыныстық бағдарына қарамастан құрметпен қарау. 12. TBL, аралық және қорытынды бақылаулар бойынша MCQ тесттерін оқуға және тапсыруға арналған ноутбук/лаптоп/таб/планшеттің болуы. Телефондар мен смартфондарда MCQ тесттерін тапсыруға қатаң тыйым салынады. Студенттің емтихан кезіндегі тәртібі «Қорытынды бақылауды өткізу ережесімен», «Ағымдағы оқу жылының күзгі/көктемгі семестрінің қорытынды бақылауын өткізу нұсқаулығымен» реттеледі (ағымдағы құжаттар Университет АЖ-ға жүктеледі және сессия басталғанға дейін жаңартылады); «Студенттердің мәтіндік құжаттарын қарыздардың бар-жоғын тексеру туралы ереже».
14	1. Сабаққа үнемі дайындалады: Мысалы, мәлімдемелерді тиісті сілтемелермен күшейтеді, қысқаша түйіндеме жасайды Тиімді оқыту дағдыларын көрсетеді, басқаларға білім беруге көмектеседі 2. Оқу үшін жауапкершілікті қабылдау: Оқу үшін жауапкершілікті қабылдау 3. Топты оқытуға белсенді қатысу: Мысалы, талқылауға белсенді қатысады, тапсырмаларды ықыласпен қабылдайды 4. Тиімді топтық дағдыларды көрсету

	Мысалы, бастаманы өз қолына алады, басқаларға құрмет пен дұрыстық көрсетеді, түсінбеушілік пен жанжалдарды шешуге көмектеседі. 5. Құрдастарымен қарым-қатынасты шебер меңгеру: Мысалы, белсенді тыңдайды, вербалды емес және эмоционалды белгілерді қабылдайды Құрметпен қарау 6. Жоғары дамыған кәсіби дағдылар: Тапсырмаларды орындауға ұмтылады, көбірек оқу мүмкіндіктерін іздейді, сенімді және білікті Пациенттер мен медицина қызметкерлеріне қатысты этика мен деонтологияны сақтау Субординацияны сақтау. 7. Өзін жоғары бағалау: Мысалы, басқаларды қорғамай немесе сөгіспей, өз білімінің немесе қабілеттерінің шектеулерін мойындайды. 8. Сын тұрғысынан ойлауы жоғары дамыған: Мысалы, гипотеза құру, білімді мысалдарға қолдану, ақпаратты сыни тұрғыдан бағалау, дауыстап қорытынды жасау, ойлау процесін түсіндіру сияқты негізгі тапсырмаларды орындау шеберлігін лайықты түрде көрсетеді. 9. Оқу тәртібінің ережелерін түсіністікпен толығымен сақтайды, тиімділікті арттыру мақсатында жақсартуларды ұсынады. Қарым-қатынас этикасын сақтайды – ауызша да, жазбаша да (чаттарда және үндеулерде) 10.Ережелерді толық түсініп, оларды толық орындайды, топтың басқа мүшелерін ережелерді сақтауға шақырады Медициналық этика және PRIMUM NON NOCER принциптерін қатаң сақтайды	
15.	Қашықтықтан/онлайн оқыту – клиникалық тәртіпте тыйым салынады (жасыл түспен белгіленген бөліктерді өзгертпеңіз)	
	1. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2018 жылғы 9 қазандағы № 17513 бұйрығына сәйкес «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлау, экстернат және оқу нысанында оқыту бағыттарының тізбесін бекіту туралы» онлайн білім беруге рұқсат етілмейді» Жоғарыда аталған нормативтік құжатқа сәйкес денсаулық сақтау пәндерінің коды бар мамандықтар: бакалавриат (6B101), магистратура (7M101), резидентура (7R101), докторантура, (8D101) – экстернат және онлайн білім беру нысанында оқыту - рұқсат етілмейді. Осылайша білім алушыларға кез келген нысанда қашықтықтан оқытуға тыйым салынады. Студенттің өзіне тәуелді емес себептермен болмауына және уақтылы растайтын құжаттың болуына байланысты пән бойынша сабақты пысықтауға ғана рұқсат етіледі (мысалы: денсаулық мәселесі және растайтын құжатты ұсыну-медициналық анықтама, ЖМК сигнал парағы, медициналық маман - дәрігерге консультациялық қабылдау жазбасы)	
16.	Бекіту және қарау	
Кафедра меңгерушісі		Курманова Г.М.

Оқыту және оқу сапасы жөніндегі комитеті		Курманова Г.М.
--	---	----------------

Сабақтың тақырыптық жоспары мен мазмұны

№	Тақырыбы	Мазмұны	Әдебиет
	2	3	4
1	Нейробейнелеу негіздерін қолданып орталық жүйке жүйесінің анатомиялық және функционалдық құрылымы. Неврологиялық статусты бағалау.	- Глазго кома шкаласының көмегімен сана деңгейін тексереді (GCS, шағын психикалық тест) -сананың бұзылуын бағалайды (делирий, обнубуляция, ступор, кома, сананың ымырт бұлттырауы, онейроид); Неврологиялық тексеру: -Координацияны тексереді (дұрыс жүріс, Ромберг сынамасы, саусақ-мұрын сынағы, өкше-тізе сынағы, диадохокинез, дисметрияны тексеру); - үйлестіру бұзылыстарын бағалайды (атактикалық, гемиплегиялық, қадамдық, паркинсондық жүріс, параспаратикалық жүріс); -Құлау қаупін бағалайды (Хамти-Дамти шкаласы); -FAST тестін (Face Arm Speech Time) жүргізеді және оның нәтижелерін түсіндіреді (бет нервiнiң орталық және шеткі парезі, гипоглоссальды жүйке, бұлшықет әлсіздігі, науқасты басқару тактикасын анықтау үшін симптомдардың басталу уақытын бағалау). -жұлынның, ми бағанының, фронтальды, осьтік, сагитальды жарты шарлардың анатомиялық құрылымдарын білу негізінде нейробейнелеу нәтижелерін (орталық жүйке жүйесінің әртүрлі құрылымдары мен орталарының интенсивтілігі КТ және әртүрлі режимдегі МРТ суреттерінде) интерпретациялайды. әртүрлі деңгейдегі бөлімдер; -зақымдану деңгейін анықтау үшін жұлынның, ми бағанының, жарты шарлардың негізгі анатомиялық	1. Гусев е. и., Коновалов А. Н., Бурд г. С. "Неврология және нейрохирургия", оқулық. "Медицина" баспасы ISBN 5-225-00969-7 2. Жүйке аурулары : оқу. оқу құралы / А. А. Скоромец, а. п. Скоромец, Т.А. Скоромец; ред. проф. а. в. Амелина, проф. Е. Р. Баранцевич. – 10-шы басылым., қосымша-М.: МЕДпресс-ақпарат, 2017. - 568 Б.: ил. ISBN 978-5-00030-441-9 3. Психикалық жағдайды тексеру https://next.amboss.com/us/article/br0Hfh?q=consciousness#Z0d961331073bf4f16bde23d4f40ca5d7 4. Ересектердегі ступор және кома - https://www.uptodate.com/contents/stupor-and-coma-in-adults?search=Levels+of+consciousness&source=search_result&selectedTitle=1%7E150&usage_type=default&display_rank=1 5. Глазгодағы Кома Шкаласы-Ересек https://emedicine.medscape.com/article/2172603-overview?_gl=1*1jxb395*_gcl_au*OTc1OTU5OTUzLjE3MzlyMDE5MjA 6. Ми қыртысы, ми қабығы, базальды ганглия және қарыншалық жүйе - https://next.amboss.com/us/article/WKOP2S Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар:

		құрылымдарының қызметтері туралы білімін қолданады (жергілікті диагностика). -ОЖЖ нейротрансмиттерлерінің қозғалысқа, танымға және психоэмоционалды сфераға әсерін түсінеді: ацетилхолин, серотонин, глутамат, ГАМК, дофамин, энкефалиндер. Үйге тапсырма: Альбомға мұқият қолмен орындалған жұлынның кесінділерін және үстіңгі және терең сезімталдықтың көтерілу жолдарының диаграммаларын салу.	1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate 4. Медициналық дәріс - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
2	Сезімталдық пен оның бұзылыстары	-Диагностирует разные виды нарушения чувствительности: снижение/отсутствие поверхностной и глубокой чувствительности, гиперестезии, парестезии, дизестезии, гиперпатия, аллодиния, каузалгия на основе знаний о строении восходящих чувствительных путей: 1-нейрон, 2-нейрон, 3-нейрон, уровни перекреста, корковые центры чувствительности; - определяет вид нарушения чувствительности и локализацию поражения на основе проведенного неврологического осмотра и анамнеза болезни при периферической мононейропатии, полинейропатия, плексопатия, радикулопатия, сегментарное поражение, поражение проводников на уровне спинного мозга (миелопатии – синдром полного поперечного поражения, синдром Броуна-Секара синдромы передней и задней спинальной артерии, экстра и интрамедуллярный синдромы) поражение проводников на уровне ствола мозга, синдром внутренней капсулы, таламический синдром, поражение корковых центров чувствительности; - определяет топический диагноз сопоставляя результаты неврологического осмотра с интерпретацией диагностических тестов при нарушениях чувствительности и болях: электронейромиографические (ЭНМГ) признаки аксонального и демиелинизирующего поражения;	1. Гусев е. и., Коновалов А. Н., Бурд г. С. "Неврология және нейрохирургия", оқулық. "Медицина" баспасы ISBN 5-225-00969-7 2. Жүйке аурулары : оқу. оқу құралы / А. А. Скоромец, а. п. Скоромец, Т.А. Скоромец; ред. проф. а. в. Амелина, проф. Е. Р. Баранцевич. – 10-шы басылым., қосымша-М.: МЕДпресс-ақпарат, 2017. - 568 Б.: ил. ISBN 978-5-00030-441-9 3. Психикалық жағдайды тексеру https://next.amboss.com/us/article/br0Hfh?q=consciousness#Z0d961331073bf4f16bde23d4f40ca5d7 4. Ересектердегі ступор және кома - https://www.uptodate.com/contents/stupor-and-coma-in-adults?search=Levels+of+consciousness&source=search_result&selectedTitle=1%7E150&usage_type=default&display_rank=1 5. Глазгодағы Кома Шкаласы-Ересек https://emedicine.medscape.com/article/2172603-overview?_gl=1*1jxb395*_gcl_au*OTc1OTU5OTUzLjE3MzlyMDE5MjA

		- выбирает препараты для контроля боли разного характера на основе знаний о НПВС, анестетиках местного и общего действия (внутривенные, газообразные), опиатах для контроля ноцицептивной боли: обезболивающая способность, продолжительность действия, побочные эффекты; - Применяет знания об антидепрессантах и противосудорожных препаратах для лечения и контроля нейропатической боли: обезболивающая способность, продолжительность действия, побочные эффекты; Домашнее задание: нарисовать схемы кортико-спинального и кортико-бульбарного путей, выполненные от руки, аккуратно в альбоме. Температуралық сезімталдықты зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=7it5E9OBI2k Тактильді сезімталдықты зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=XVOVpq-41BY Вибрациялық сезімталдықты зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=iEfyHSm2fCA Бұлшықет-буын сезімін зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=Z9yRIJelcTg	6. Ми қыртысы, ми қабығы, базальды ганглия және қарыншалық жүйе - https://next.amboss.com/us/article/WKOP2S Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate 4. Медициналық дәріс - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
3	Ерікті қозғалыс жүйесі.	- қыртыс-бұлшықет жолдарының құрылымын білу негізінде әртүрлі типті ерікті қозғалыс бұзылыстарының өзекті диагностикасын жүргізеді: ми (прецентралды	1. Гусев е. и., Коновалов А. Н., Бурд г. С. "Неврология және нейрохирургия", оқулық. "Медицина" баспасы ISBN 5-225-00969-7

Ерікті қозғалыс жүйесінің орталық және шеткілік бөлімдері, олардың зақымдалу синдромдары.	гирус, тәж радиата, ішкі капсула, ми бағанасы), жұлын (жоғарғы жатыр мойны, жатыр мойнының қалыңдауы, кеуде қуысы, белдің қалыңдауы, конус медуляры, құйрық эквина, бүйірлік бау, алдыңғы мүйіз). - рефлекторлық доға мен ми бағанасы мен жұлындағы, гамма-жүйедегі рефлекторлық тұйықталу деңгейлері туралы білім негізінде өткізгіштік бұзылыстарын диагностикалаиды; - физиологиялық рефлекстердің, патологиялық пирамидалық рефлекстердің, спастикалық және бұлшықет тонусы мен трофизмінің өзгеруін білу негізінде орталық және перифериялық парездердің дифференциалды диагностикасын жүргізеді; - бақылау парағын (бұлшықет күші, бұлшықет тонусы мен трофизмі, пассивті және белсенді қозғалыстар, қалыпты және патологиялық жағдайларда үстірт және терең рефлекстер, негізгі патологиялық рефлекстерді, қорғаныш жұлын рефлекстерін анықтайды) пайдалана отырып тексеру жүргізеді және нәтижелерді түсіндіреді; Үйге тапсырма: альбомға жоғарғы және төменгі аяқтардың дерматомаларын мұқият сызу. Сіңір рефлекстері: https://www.youtube.com/watch?v=BLzfLt_CSMk ОЖЖ-нің төмендеуші жолдары (пирамидалық): https://geekymedics.com/the-descending-tracts-of-the-central-nervous-system/ Орталық және перифериялық мотонейрондардың зақымдалуы: https://www.youtube.com/watch?v=lwTeoVZPuJM	2. Жүйке аурулары : оқу. оқу құралы / А. А. Скоромец, а. п. Скоромец, Т.А. Скоромец; ред. проф. а. в. Амелина, проф. Е. Р. Баранцевич. – 10-шы басылым., қосымша-М.: МЕДпресс-ақпарат, 2017. - 568 Б.: ил. ISBN 978-5-00030-441-9 3. Психикалық жағдайды тексеру https://next.amboss.com/us/article/br0Hfh?q=consciousness#Z0d961331073bf4f16bde23d4f40ca5d7 4. Ересектердегі ступор және кома - https://www.uptodate.com/contents/stupor-and-coma-in-adults?search=Levels+of+consciousness&source=search_result&selectedTitle=1%7E150&usage_type=default&display_rank=1 5. Глазгодағы Кома Шкаласы-Ересек https://emedicine.medscape.com/article/2172603-overview?_gl=1*1jxb395*_gcl_au*OTc1OTU5OTUzLjE3MzlyMDE5MjA 6. Ми қыртысы, ми қабығы, базальды ганглия және қарыншалық жүйе - https://next.amboss.com/us/article/WK0P2S Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate 4. Медициналық дәріс - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
--	---	--

	Мотонейрондардың зақымдалуы: https://www.youtube.com/watch?v=rxYSw6Xxgfs&list=PLJIs8ZcKXHUx4C9zjinQ8NY0JetieXF10&index=43 Бұлшықет күшін бағалау: https://geekymedics.com/muscle-power-assessment-mrc-scale/ Қол бұлшықеттерінің күшін бағалау: https://www.youtube.com/watch?v=KZoQ2UkMFTA Аяқ бұлшықеттерінің күшін бағалау: https://www.youtube.com/watch?v=Cjt0iFt2hL8 Қол мен аяқтың активті қозғалыстарының көлемін бағалау: https://www.youtube.com/watch?v=JNN1736I5a0 Бабинскийдің патологиялық табан рефлексі: https://www.youtube.com/watch?v=DkMN6u6Hcts Жүріс бұзылысы: https://geekymedics.com/gait-abnormalities/ https://www.youtube.com/watch?v=lwTeoVZPuJM Кремастерлік рефлекс: https://www.youtube.com/watch?v=eVvInQNYXIU Іштің меншікті рефлексі: https://www.youtube.com/watch?v=v4FyZydgHs0 Клонустар: https://www.youtube.com/watch?v=A67Od2Z_TpQ Дерматомдар мен миотомдар: https://geekymedics.com/dermatomes-and-myotomes/	
--	--	--

4	Жұлын түбірлерінің, өрімдердің және нервтердің зақымдануы. Вегетативті жүйке жүйесі. Вегетативтік иннервация және жеке мүшелердің функционалдық бұзылыстары. Вегетативті жүйке жүйесін бағалау әдістері	- олардың құрылымы мен қызметі туралы білімдерді қолдану негізінде омыртқа түбірлері мен біріншілік діңдерінің, мойын, иық, бел және сакральды өрімдердің зақымдалуына өзекті диагностиканы жүргізеді. - мононевропатияларды, жоғарғы және төменгі аяқтардың туннельдік синдромдарын анықтау үшін мақсатты неврологиялық тексеру жүргізеді. полиневропатиялар, плексопатиялар, радикулопатиялар. - анықталған неврологиялық тапшылық негізінде қажетті тексеруді - ENMG, қажет болған жағдайда нейробейнелеуді тағайындауды біледі. - шұғыл және ұзақ мерзімді ауырсынуды емдеуге арналған препараттар туралы білімді қолдану негізінде ауырсыну синдромын жеңілдетеді; - құрылымы мен қызметі, гипоталамус ядроларының тітіркену және деструкция симптомдары, шеткергі вегетативті жеткіліксіздік, Рейно синдромы туралы білімдерді қолдану негізінде ЖҚЗ зақымдануының клиникалық белгілерін таниды; орталық бөлігінің (лимбиялық-гипоталаморетикулярлық кешен) және вегетативті жүйке жүйесінің шеткі бөлігінің (сегменттік) анатомиялық құрылымдары; - зәр шығару және дефекация бұзылыстарын, қарашықтардың жарыққа реакциясын, аккомодация мен конвергенцияны анықтайды; қуықтың вегетативті иннервациясы (нейрогенді қуық, несептің іркілуі немесе ұстамау, зәр шығарудың жеделдігі), тік ішектің (нәжістің іркілуі немесе ұсталмауы, дефекацияның жеделдігі) және көздің (Клод Бернард-Хорнер синдромы, Пурфур дю Пети синдромы) білімін қолданады. - орталық және шеткі зәр шығару бұзылыстарының белгілерін ажырата алады;	1. Гусев е. и., Коновалов А. Н., Бурд г. С. "Неврология және нейрохирургия", оқулық. "Медицина" баспасы ISBN 5-225-00969-7 2. Жүйке аурулары : оқу. оқу құралы / А. А. Скоромец, а. п. Скоромец, Т.А. Скоромец; ред. проф. а. в. Амелина, проф. Е. Р. Баранцевич. – 10-шы басылым., қосымша-М.: МЕДпресс-ақпарат, 2017. - 568 Б.: ил. ISBN 978-5-00030-441-9 3. Психикалық жағдайды тексеру https://next.amboss.com/us/article/br0Hfh?q=consciousness#Z0d961331073bf4f16bde23d4f40ca5d7 4. Ересектердегі ступор және кома - https://www.uptodate.com/contents/stupor-and-coma-in-adults?search=Levels+of+consciousness&source=search_result&selectedTitle=1%7E150&usage_type=default&display_rank=1 5. Глазгодағы Кома Шкаласы-Ересек https://emedicine.medscape.com/article/2172603-overview?_gl=1*1jxb395*_gcl_au*OTc1OTU5OTUzLjE3MzlyMDE5MjA%3D 6. Ми қыртысы, ми қабығы, базальды ганглия және қарыншалық жүйе - https://next.amboss.com/us/article/WK0P2S Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate
---	--	---	---

	-вегетативті иннервацияның функционалдығын анықтауға арналған тестілермен өмірлік маңызды белгілерді тексеруді жүргізеді (қан қысымын, жүрек соғу жиілігін, пульсті, тыныс алу жиілігін, дермографизмді бағалау). - науқаспен сұхбаттасу кезінде вегетативті жүйке жүйесінің реттелуінің бұзылуын анықтай алады; - Вегетативтік жүйке жүйесінің функцияларына баса назар аудара отырып, жалпы физикалық және неврологиялық тексеруді жүргізе алады. - этикалық нормаларды сақтай отырып, зәр шығару жүйесі бұзылған (ересек және бала) науқаспен сұхбат алуды біледі. - зақымдалу түріне байланысты холинергиялық және адренергиялық рецепторларға әсер ететін дәрілік заттарды таңдауды біледі (антихолинестеразалық препараттар, адренергиялық блокаторлар және адреномиметиктер, антихолинергиялық блокаторлар және холиномиметиктер, ганглионды блокаторлар); -Тұлғааралық қарым-қатынас және пациенттерге кеңес беру дағдыларын көрсетеді. Иық өрімінің анатомиясы: https://geekymedics.com/brachial-plexus/ Бел өрімі. Бел өрімі нервтерінің зақымдалулары (сан нерві, бедренный нерв, жабушы нерв, санның сыртқы терілік нерві, сан-жыныстық нерв). Сегізкөз өрімі. Сегізкөз өрімі нервтерінің зақымдалулары (отырықшы нерв, кіші жіліншік нерві, үлкен жіліншік нерві жамбастың жоғарғы нерві, жамбастың төменгі нерві, санның артқы терілік нерві). Ласег симптомы: https://www.youtube.com/watch?v=ZSHDCyIvr7o	4. Медициналық дәріс - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
--	--	--

5	Мишық пен экстрапирамидалық жүйе	-акинетикалық-ригидті (паркинсонизм синдромы, Паркинсон ауруы) және гиперкинетикалық-гипотониялық синдромдарды (тремор, бұлшықет дистониясы, хорей, тик, гемибализм, атетоз, миоклонус); - нейротрансмиттерлердің: допамин, ацетилхолин, гамма-аминобутир қышқылы (дофамин, бромокрипт) бұзылыстарын түзету үшін экстрапирамидалық жүйенің қызметін реттеудің нейрофизиологиялық және нейрхимиялық механизмдері туралы білімді қолдану негізінде нейротрансмиттерлердің жұмысындағы бұзылуларды түзетеді. -мишық пен вестибулярлық жүйенің афферентті және эфферентті байланыстарын және олардың қозғалыстарды ұйымдастырудағы рөлін білу негізінде арнайы неврологиялық тексеру әдістері арқылы қозғалыс координациясының бұзылыстарын (бақылау парағы), атаксия, диссинергия, нистагм, дизартрия, бұлшықет гипотониясын анықтайды; - өзекті диагностиканы пайдалана отырып атаксия түрлерін анықтайды: мишық, вестибулярлық, фронтальды, сезімтал. - әсер ету механизмін білу негізінде эссенциалды треморды емдеуге арналған препараттарды (бета-блокаторлар, примидон) таңдауды біледі; -Үйге тапсырма: ортаңғы ми мен көпірдің әртүрлі деңгейдегі кесінділерін, көру аймағының зақымдануының сызбасын, қарашық рефлексінің сызбасын, бассүйек нервінің 5 ядролары мен жолдарының сызбасын қолмен, ұқыпты түрде альбомға түсіру. ОНЖ-нің төмендеуші жолдары (экстрапирамидалық): https://geekymedics.com/the-descending-tracts-of-the-central-nervous-system/	1.Гусев е. и., Коновалов А. Н., Бурд г. С. "Неврология және нейрохирургия", оқулық. "Медицина" баспасы ISBN 5-225-00969-7 2. Жүйке аурулары : оқу. оқу құралы / А. А. Скоромец, а. п. Скоромец, Т.А. Скоромец; ред. проф. а. в. Амелина, проф. Е. Р. Баранцевич. – 10-шы басылым., қосымша-М.: МЕДпресс-ақпарат, 2017. - 568 Б.: ил. ISBN 978-5-00030-441-9 3. Bähr, M., & Frotscher, M. (2019). Duus' topical diagnosis in neurology: Anatomy, physiology, signs, symptoms. 4. Ropper, A. H., Samuels, M. A., & Klein, J. (2014). Adams and Victor's principles of neurology. 5. In Daroff, R. B., In Jankovic, J., In Mazziotta, J. C., In Pomeroy, S. L., & Bradley, W. G. (2016). Bradley's neurology in clinical practice. 6. Manji, H., Connolly, S., Kitchen, N., Lambert, C., & Mehta, A. (2014-10). Oxford Handbook of Neurology. Oxford, UK: Oxford University Press. Retrieved 17 Aug. 2021, from https://oxfordmedicine.com/view/10.1093/med/9780199601172.001.0001/med-9780199601172. 7. Иннес, Дж.А., Довер, А. Р., Фэйрхерст, К., Бриттон, Р. Және Дэниэлсон, Э. (2018). Маклеодтың клиникалық тексеруі. 8. Бикли, Лос-Анджелес, Шилаги, П.Г. Және Хоффман, Р. М. (2017). Бейтстің физикалық тексеруге және тарихты қабылдауға арналған нұсқаулығы.
---	---	---	---

		Мишықтың функционалдық анатомиясы: https://geekymedics.com/cerebellum/ Экстрапирамидалық жүйені зерттеу әдістері (Паркинсон ауруы): https://geekymedics.com/parkinsons-disease-examination-osce-guide/ Мишық қызметін бағалау: https://geekymedics.com/cerebellar-examination-osce-guide/ Ромберг сынамаcы: https://www.youtube.com/watch?v=H8VbKdRS-hg	9. Практикалық неврология: оқулық/ С.У.Каменова, К.К. Кужыбаева, А.М. Кондыбаева, Б.Е.Кенжеахметова – Алматы, 2021.- 100 бет Интернет-ресурсы: 1. Medscape.com 2. Oxfordmedicine.com 3. Uptodate.com 4. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
6	Ми бағанасы және бас сүйек нервтері. I, II, III, IV, V, VI жұптары. Үштік невралгиясы	- иіс сезу нервінің зақымдануын анықтау үшін сауалнама және сараптама жүргізеді, медициналық терминологияны пайдалана отырып қорытынды жасайды. - көру нервінің зақымдануын анықтау үшін сауалнама және тексеру жүргізеді, медициналық терминологияны пайдалана отырып, өзекті диагнозды тұжырымдайды; - көз-қозғалтқыш, трохлеарлы және абдусенс нервтерінің зақымдануын анықтау үшін зерттеу және тексеру жүргізеді, медициналық терминологияны пайдалана отырып қорытынды жасайды. - үшкіл нервтің зақымдалуын анықтау үшін (орталық аймақ (Зельдер аймағы) және шеткергі иннервация) зерттеу және тексеру жүргізеді. - қарашық рефлексінің афферентті және эфферентті бөліктерінің зақымдалуын ажырата алады.	Қайшыбаев С. К., топикалық және синдромологиялық диагностика негіздері. 1-бөлім, 2018 2. Қайшыбаев С. К., жеке невропатология. 2, 2018 Б. 3. Скоромец а. а., а. п. Скоромец, неврологиялық жағдайы және оны түсіндіру, 2009 ж 4. Никифоров А. К., клиникалық неврология, 1 - 2 Том, 2002 ж 5. Гусев, Евгений Иванович, Неврология және нейрохирургия: екі томдық оқулық. Т. 1, 2018 6. Гусев, Евгений Иванович, Неврология және нейрохирургия: екі томдық оқулық. Т. 2, 2018 7. Гусев, Евгений Иванович, неврологиялық симптомдар, синдромдар және аурулар: энциклопедиялық анықтамалық, 2014 ж 8. Duus_Topical_Diagnosis_in_Neurology, 2005

	- барлық анықталған неврологиялық тапшылықтар негізінде ауыспалы синдромдардың (педункулярлы және понтиндік ауыспалы синдромдар) өзекті диагностикасын тұжырымдай алады; - ауыспалы синдромы бар науқастың медициналық картасын жасайды. -үштік невралгия кезінде ауырсынуды емдеу принциптерін біледі. Үйге тапсырма: альбомға ұқыпты түрде қолмен орындалған 7, 8, 9 бассүйек нервтерінің ядролары мен жолдарының сызбаларын, көпір мен сопақша мидың әртүрлі деңгейдегі кесінділерін салу. Ми бағанының анатомиясы: https://www.youtube.com/watch?v=HYDfhoMun0I Ми бағанының зақымдалуы: https://www.youtube.com/watch?v=t47ZbHh3Ytg Иіс сезу жүйесі: https://www.youtube.com/watch?v=wQJbsOWc344&list=PLJIs8ZcKXHUx4C9zjinQ8NY0JetieXF10&index=53 Көру нервінің функционалдық анатомиясы: https://geekymedics.com/the-optic-nerve-cn-2/ Көз қозғалтқыш бұлшықеттердің анатомиясы: https://geekymedics.com/extraocular-muscles/	9. Лурия А. Р., адамның жоғары кортикальды функциялары 10. Netter's Neurology, 2nd edition, 2012 Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate 4. Lecturio Medical - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
--	--	---

	Көруді зерттеу: https://geekymedics.com/eye-examination-osce-guide/ Түсті ажыратуын зерттеу: https://geekymedics.com/colour-vision-assessment-osce-guide/ Көз түбін зерттеу: https://geekymedics.com/fundoscopy-ophthalmoscopy-osce-guide/ Көру жолының зақымдалуы мен көру аумақтарының жойылуы: https://geekymedics.com/visual-pathway-and-visual-field-defects/ Ііс сезу нервін зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=uF5KXrlSrjs Көру нервін зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=VB94tYqsIJI ІІІ, ІІІІ, ІІІІІ ми нервтерін зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=Drpn_E1wmLI V жұп нервті зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=7_REH6ZycUk	
--	---	--

7	Бас ми нервтері VII және VIII, IX X, XI, XII жұптары. Бет нервiнiң нейропати ясы	-бет нервiсiнiң зақымдануын анықтау үшiн сауалнама және тексеру жүргізедi, бет нервiнiң орталық (супрануклеарлы) және шеткi зақымдануын ажыратуды бiледi, медициналық терминологияны пайдалана отырып, қорытынды жасайды. - вестибулококлеарлы нервтiң зақымдалуын анықтау үшiн сауалнама және тексеру жүргізедi, бет нервiнiң орталық және шеткi зақымдануын ажырата алады және медициналық терминологияны пайдалана отырып қорытынды тұжырымдайды. - глоссофарингеальдi, кезбе және гипоглоссальды нервтердiң зақымдалуын анықтау үшiн сауалнама және тексеру жүргізедi, медициналық терминологияны пайдалана отырып, қорытынды жасайды. - бульбарлық және псевдобульбарлы сал ауруының белгiлерiн тануды бiледi. - анықталған неврологиялық тапшылықтар негiзiнде ауыспалы синдромдардың (понтиндiк және бульбарлы ауыспалы синдромдар) өзектi диагностикасын құрастыруды бiледi; Үйге тапсырма: қолмен орындалған жұлын сұйықтығының шығу жолдарын альбомға мұқият сызу VII жұп нервтi зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=M4kAQ6V6axs Белла параличi: https://www.youtube.com/watch?v=5KUbnVeMYEo&list=PLJIs8ZcKXHUx4C9zjinQ8NY0JetiesXFI0&index=37 Кiреберiс-ұлу нервiнiң функционалдық анатомиясы: https://geekymedics.com/the-vestibulocochlear-nerve-cn-viii/	Қайшыбаев С. К., топикалық және синдромологиялық диагностика негiздерi. 1-бөлiм, 2018 2. Қайшыбаев С. К., жеке невропатология. 2, 2018 Б. 3. Скоромец а. а., а. п. Скоромец, неврологиялық жағдайы және оны түсiндiру, 2009 ж 4. Никифоров А. К., клиникалық неврология, 1 - 2 Том, 2002 ж 5. Гусев, Евгений Иванович, Неврология және нейрохирургия: екi томдық оқулық. Т. 1, 2018 6. Гусев, Евгений Иванович, Неврология және нейрохирургия: екi томдық оқулық. Т. 2, 2018 7. Гусев, Евгений Иванович, неврологиялық симптомдар, синдромдар және аурулар: энциклопедиялық анықтамалық, 2014 ж 8. Duus_Topical_Diagnosis_in_Neurology, 2005 9. Лурия А. Р., адамның жоғары кортикальды функциялары 10. Netter's Neurology, 2nd edition, 2012 Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate 4. Lecturio Medical - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
---	---	--	---

		VIII жұп нервті зерттеу: https://geekymedics.com/the-head-impulse-nystagmus-test-of-skew-hints-examination/ VIII жұп нервті зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=AU_mZAPNFjQ Тіл-жұтқыншақ нервiнiң анатомиясы: https://geekymedics.com/the-glossopharyngeal-nerve-cn-ix/ Жұтыну рефлексі: https://www.youtube.com/watch?v=YQm5RCz9Pxc&list=PLJIs8ZcKXHUx4C9zjinQ8NY0JetieXF10&index=34 Дисфагия: https://www.youtube.com/watch?v=VoSMA2Anq3U IX, X, XII жұп нервті зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=sMZbsci3BM4 XI жұп нервті зерттеу: https://www.youtube.com/watch?v=K_QqV9HZJnQ	
8	Жалпы церебральды синдром - (Миішілік қысым бұзылыста	- мақсатты сұрау (шағымдар, егжей-тегжейлі анамнез), неврологиялық тексеру нәтижелерін түсіндіру және патогенезі мен патоморфологиясы бойынша білімін қолдану негізінде церебральды синдромды анықтайды; - мақсатты сұрау (шағымдар, егжей-тегжейлі ауру тарихы), неврологиялық тексеру нәтижелерін түсіндіру негізінде менингеальды синдромды анықтайды;	Қайшыбаев С. К., топикалық және синдромологиялық диагностика негіздері. 1-бөлім, 2018 2. Қайшыбаев С. К., жеке невропатология. 2, 2018 Б. 3. Скоромец а. а., а. п. Скоромец, неврологиялық жағдайы және оны түсіндіру, 2009 ж 4. Никифоров А. К., клиникалық неврология, 1 - 2 Том, 2002 ж

ры) және менингеал ьды синдром. Есінің нашарлауы – комадағы пациент	- церебральды синдроммен болатын патологияларды диагностикалау және патогенезі мен патоморфологиясы (ТБИ, нейроинфекция, ми кеңістігін алып жатқан зақымдану, ЖҚА) бойынша білімдерді қолдану үшін зертханалық және аспаптық зерттеулерді тағайындайды және олардың нәтижелерін түсіндіреді; - менингеальды синдроммен болатын патологияларды диагностикалау және патогенезі мен патоморфологиясы (ТБИ, нейроинфекция, ми кеңістігін алып жатқан зақымдану, ЖҚА) бойынша білімдерді қолдану үшін зертханалық және аспаптық зерттеулерді тағайындайды және олардың нәтижелерін түсіндіреді; -ТБИ-ге күдіктенген жағдайда алгоритм бойынша диагностика жүргізеді (ми шайқалу, көгеру, гематома, ми ісінуі); - церебральды және/немесе менингеальді синдромдармен (энцефалит: вирустық, бактериалды), менингитпен (серозды, іріңді) бас ауруы мен қызбаға шағымдар бойынша диагностикалық іздестіру жүргізеді; -ми жұлын сұйықтығының (менингит (іріңді, спецификалық, вирустық)) диагностикалық мүмкіндіктеріне негізделген дифференциалды диагностика мақсатында жұлын пункциясы мен CSF нәтижелерін интерпретациялайды; -кеңістікті алып жатқан зақымдануға күдік болған жағдайда диагностикалық іздестіру жүргізеді (ісіктер және миішілік қан кетулер, кисталар, паразиттер, абсцесстер, ми); - церебральды синдромы бар ЖҚА күдік болған жағдайда диагностикалық іздестіру жүргізеді (гипертониялық энцефалопатия, ТИА, инсульт, САК);	5. Гусев, Евгений Иванович, Неврология және нейрохирургия: екі томдық оқулық. Т. 1, 2018 6. Гусев, Евгений Иванович, Неврология және нейрохирургия: екі томдық оқулық. Т. 2, 2018 7. Гусев, Евгений Иванович, неврологиялық симптомдар, синдромдар және аурулар: энциклопедиялық анықтамалық, 2014 ж 8. Duus_Topical_Diagnosis_in_Neurology, 2005 9. Лурия А. Р., адамның жоғары кортикальды функциялары 10. Netter’s Neurology, 2nd edition, 2012 Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate 4. Lecturio Medical - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
--	--	--

		-Санасы бұзылған науқаста диагностикалық ізденіс жүргізе алады (команың метаболикалық, метаболикалық емес себептері).	
9	Құрысу синдромы	- науқасты сұрау және тексеру негізінде конвульсиялық синдромды анықтайды және ILAE классификациясына сәйкес жіктейді (2017 ж.) - ұстамасы бар науқасқа ауруханаға дейінгі кезеңде медициналық көмек көрсетеді - ұстамасы бар науқасқа шұғыл көмек көрсетеді (антиконвульсанттық терапия). - ұстамалары бар науқаста диагностикалық іздестіру жүргізеді (Mnemonic MIDNIT – нейроинфекция, жарақат, кеңістікті алып жатқан зақымдану, метаболикалық, аутоиммунды, эпилепсия); -балалардағы құрысу синдромын (неонатальды құрысулар, нәрестелердің құрысулары) анықтау ерекшеліктерін, балалардағы эпилепсияның ағымын, жаңа туған нәрестелердің құрысуларын, нәрестелердегі құрысуларды (Вест синдромы), Леннокс-Гастау синдромын, фебрильді құрысуларды, қатерсіз Роландық эпилепсияны біледі; балалық шақтағы эпилепсиялық емес пароксизмальды бұзылыстар (аффективті-тыныс алу шабуылдары). - ұстама түрін, науқастың жасын, жанама әсерлерін, қатар жүретін аурулар мен жағдайларды – жүктілікті ескере отырып, әсер ету механизмі, фармакодинамикалық және фармакокинетикалық сипаттамалары негізінде құрысуға қарсы препараттарды таңдау принципін біледі.	Қайшыбаев С. К., топикалық және синдромологиялық диагностика негіздері. 1-бөлім, 2018 2. Қайшыбаев С. К., жеке невропатология. 2, 2018 Б. 3. Скоромец а. а., а. п. Скоромец, неврологиялық жағдайы және оны түсіндіру, 2009 ж 4. Никифоров А. К., клиникалық неврология, 1 - 2 Том, 2002 ж 5. Гусев, Евгений Иванович, Неврология және нейрохирургия: екі томдық оқулық. Т. 1, 2018 6. Гусев, Евгений Иванович, Неврология және нейрохирургия: екі томдық оқулық. Т. 2, 2018 7. Гусев, Евгений Иванович, неврологиялық симптомдар, синдромдар және аурулар: энциклопедиялық анықтамалық, 2014 ж 8. Duus _Topical _Diagnosis _in _Neurology, 2005 9. Лурия А. Р., адамның жоғары кортикальды функциялары 10. Netter’s Neurology, 2nd edition, 2012 Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate 4. Lecturio Medical - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q

			5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
10	Ми жарты шарларын ың зақымдануы және жоғарғы қыртысты қ функциялардың бұзылуы.	- баланың психомоторлы және сөйлеу дамуын, сөйлеудің даму қарқынын, сөйлеу функцияларының артта қалуын (алалия, дислалия, дисграфия, дислексия) бағалайды; - жоғары ми функцияларының – гнозис, праксис, сөйлеу, оқу, жазу, санау, есте сақтау, зейін, интеллект және олардың бұзылыстарының бұзылыстарының белгілерін зерттейді және анықтайды; афазия (моторлы, сенсорлық, амнестикалық, семантикалық); апраксия (конструктивті, кеңістіктік, идеомоторлы); агнозия (көру, есту, иіс сезу); астереотноз, аносгнозия, автотопагнозия; дисмнезиялық синдром, Корсаков синдромы; мидың маңдай, париетальды, самай және желке бөліктерінің зақымдалуын диагностикалау үшін ақыл-ойдың кемістігі, ақыл-ой кемістігі; - Глазго кома шкаласы арқылы пациенттің сана деңгейін бағалау және түсіндіру; NIHSS (Ұлттық денсаулық инсульт шкаласы институты) - сөйлеу, есте сақтау, гнозис және праксис бұзылыстарының басқа да (неврологиялық және психикалық бұзылулардан басқа) себептерін болдырмау үшін мақсатты физикалық және жалпы неврологиялық тексеру жүргізеді; - сөйлеу, есте сақтау, гнозис және праксис бұзылыстарын дифференциалды диагностикалау үшін науқасты мақсатты сұрау және тексеруді жүргізеді; - когнитивті бұзылыстарды анықтау үшін когнитивтік тесттер жүргізеді және олардың нәтижелерін бағалайды (MMSE, MoCA);	Қайшыбаев С. К., топикалық және синдромологиялық диагностика негіздері. 1-бөлім, 2018 2. Қайшыбаев С. К., жеке невропатология. 2, 2018 Б. 3. Скоромец а. а., а. п. Скоромец, неврологиялық жағдайы және оны түсіндіру, 2009 ж 4. Никифоров А. К., клиникалық неврология, 1 - 2 Том, 2002 ж 5. Гусев, Евгений Иванович, Неврология және нейрохирургия: екі томдық оқулық. Т. 1, 2018 6. Гусев, Евгений Иванович, Неврология және нейрохирургия: екі томдық оқулық. Т. 2, 2018 7. Гусев, Евгений Иванович, неврологиялық симптомдар, синдромдар және аурулар: энциклопедиялық анықтамалық, 2014 ж 8. Duus_Topical_Diagnosis_in_Neurology, 2005 9. Лурия А. Р., адамның жоғары кортикальды функциялары 10. Netter's Neurology, 2nd edition, 2012 Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate 4. Lecturio Medical - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
11	Медициналық психологи	-Өмірлік цикл туралы түсініктері бар (психикалық функциялардың онтогенетикалық даму кезеңдері, жасқа байланысты дағдарыстар және дамудың дағдарыстық	А.С. Тиганов Общая психопатология: Курс лекций / А.С. Тиганов. — 2-е изд., доп. — М.: ООО «Издательство «Медицинское информационное агентство», 2016 ж. Жалпы

яға кіріспе. Клиникалық-психопатологиялық және патопсихологиялық зерттеулерді құру принциптері.	кезеңдері); жас аспектісі бойынша психикалық (психологиялық) денсаулық және патология критерийлерін біледі; - қазіргі клиникалық психологияның концепцияларындағы психопатологиялық құбылыстардың нормасымен, жіктелуімен және квалификациясымен салыстырғанда психикалық бұзылулардың құрылымын, оның ыдырау заңдылықтарын зерттеу әдістерін меңгереді; - психикалық бұзылыстармен байланысты мінез-құлық бұзылыстары үшін коммуникация әдістерін және коммуникация әдістемесін қолдана отырып, пациенттермен сенімді психологиялық байланыс орнатуды біледі: агрессивті пациент, жоғалтуды бастан кешіретін пациент (қайғыны анықтау), жағымсыз жаңалықтарды хабарлау, психомоторлы қозудың әртүрлі түрлерімен ауыратын науқас. , т.б.; - науқасты тыңдауды және оның психикалық жағдайын ескере отырып, науқасқа түсінікті түрде сұрақтар қоюды біледі; - физикалық және неврологиялық тексеру әдістерін біледі және психикалық денсаулық жағдайын кешенді бағалау үшін психикалық жағдайды бағалай алады; - әлеуметтік-психологиялық себептерді іздеуді біледі және девиантты мінез-құлықты түзету әдістерін біледі: әртүрлі психоактивті заттарды теріс пайдалану; қылмыс жасауға бейімділік; жыныстық мінез-құлықтағы ауытқулар; фанатизм; өз өмірін қиюға бағытталған мінез-құлық және т.б.; - дамуында ауытқуы бар балаларды психологиялық қолдаудың негізгі бағыттарын меңгере отырып, балалардың дамуындағы тұлғалық ауытқулар мен психосоматикалық бұзылыстарды, эндогендік психоздарды психопрофилактика мен түзетудің негізі ретінде	психопатология. Мінез-құлық ғылымы Барбара Фадем.Ph.D Copyright © 2017 Wolters Kluwer Авторлық құқық © 2014, 2009, 2005 Липпинкотт, Уильямс және Уилкинс, Wolters Kluwer компаниясы. Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate 4. Lecturio Medical - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
--	---	---

		балалардағы патопсихологиялық диагностика мен түзетудің әдістемелік принциптерін біледі. өмірдің барлық салаларындағы ерекшеліктер; - пациенттермен (заңды өкілдермен) сұхбат жүргізу әдістерін біледі, зерттеу барысында науқастың мінез-құлқын бақылайды, психиатриялық әңгіме жүргізу алгоритмін қолданады (субъективті және объективті мәліметтерді жинау, психикалық бұзылулардың клиникалық және патопсихологиялық заңдылықтарын анықтау, клиникалық және патологиялық жағдайларды анықтау). психопатологиялық симптомдар мен синдромдар); - медициналық психология саласындағы білімді пациенттерге медициналық көмек көрсетудің барлық деңгейлерінде – алғашқы медициналық-санитарлық көмекте, әртүрлі бейіндегі ауруханаларда, мамандандырылған мекемелерде қолданады.	
1 2	Науқастарды клиникалық тексеру. Сезім және қабылдау. Жад. Назар аудару	Жалпы клиникалық тәжірибеде түйсік пен қабылдаудың бұзылуының клиникалық-патопсихологиялық және клиникалық-психопатологиялық симптомдары мен синдромдарын анықтай алады: - талдағыштардың әсер ету механизмі негізінде түйсіктердің бұзылуын, олардың шеткі бөліммен (рецепторлармен), жүйке жолдарымен және қыртыс асты және орталық бөлігімен әрекеттесуін бағалай алады. кортикальды жүйке орталықтары Жад, мидың зейіні, тануға жауапты осы немесе басқа сезім; - аутизм, истерикалық реакциялар, депрессиялық бұзылулар кезінде дифференциалды диагностика позициясынан әртүрлі психикалық бұзылулардағы анализаторлардың көру, есту, тактильді, иіс сезу, дәм сезу, гравитациялық, проприоцептивтік және интероцептивтік функцияларын	А.С. Тиганов Общая психопатология: Курс лекций / А.С. Тиганов. — 2-е изд., доп. — М.: ООО «Издательство «Медицинское информационное агентство», 2016 ж. Жалпы психопатология. Мінез-құлық ғылымы Барбара Фадем.Ph.D Copyright © 2017 Wolters Kluwer Авторлық құқық © 2014, 2009, 2005 Липпинкотт, Уильямс және Уилкинс, Wolters Kluwer компаниясы. Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate

	және олардың бұзылыстарын біледі; басқа шекаралық бұзылулар, психоорганикалық синдром және т.б.; - біртұтас бейне алу үшін түйсік пен қабылдаудың күрделі өзара әрекеттесу механизмдерін және сезімнің, есте сақтаудың, зейін мен ойлаудың қабылдау сапасына ықпалын біледі; галлюцинацияларды (шынайы және псевдогаллюцинациялар), иллюзияларды, сенестопатиялар мен парестезияларды, психосоматикалық және соматоформалық бұзылыстардағы, эндогендік психоздардағы және басқа да бұзылыстардағы психосенсорлық бұзылыстарды оқшаулауды және дифференциалды диагностикалауды біледі; - түйсік пен қабылдау қызметін эксперименттік зерттеу саласында теориялық білімі бар: Ашаффенбург, Рейхардт, Липман тесті; Объектілердің классификациясы, Поппелрейтер кестелері, дененің диаграммасында (оң - сол) және кеңістікте бағдарлау сынақтары; - зейін функциясының физиологиялық процестерінің (еріксіз, ерікті және кейінгі) және сипаттамаларының (көлемі, шоғырлануы, тұрақтылығы, ауысуы және таралуы) негіздерін біледі және зейіннің бұзылуының патологиялық белгілері мен синдромдарын анықтайды: зейіннің тұрақсыздығы (патологиялық зейіннің бұзылуы) СДВГ кезінде), зейіннің сарқылуы (синдромында зейін тапшылығы гиперактивтілікпен, органикалық мидың зақымдануымен); зейіннің баяулауы (тұтқырлық, патологиялық қаттылық) мидың органикалық ауруларында, оның ішінде эпилепсияда, тамыр аурулары және т.б. кезінде баяу ойлаудың (брадифрения) көрінісі ретінде; аффективті тарылған санамен зейіннің шеңберін тарылту, деп аталатын. «туннельді көру», аффективті шок реакцияларымен; зейіннің бұзылуы (апросексия) немесе зейін процестерінің тежелуі (психоактивті заттармен улану кезінде,	4. Lecturio Medical - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
--	---	---

		психоорганикалық синдроммен, сананың бұзылуымен және т.б.); шамадан тыс алаңдаушылық (гиперметаморфоз немесе гипер-ояну); - есте сақтаудың негізгі физиологиялық механизмдерін (ақпаратты есте сақтау (фиксация), оны сақтау (сақтау), есте сақтау (қайта жаңғырту) және есте сақтау функциясының бұзылуының клиникалық белгілерін анықтауды ұмыту) біледі; - диагностикалық іздестіру үшін сандық және сапалық есте сақтау бұзылыстарының жіктелуін біледі (гипо/амнезия, гипермнезия, парамнезия, таныс сезімнің бұзылуы, Корсаков амнестикалық синдромы, селективті экмнезия); - әңгімелесу кезінде де, эксперименттік зерттеу кезінде де зейін және есте сақтау процестерінің бұзылыстарының белгілерін анықтауды біледі: 10 сөзді жаттау, жанама есте сақтау әдісі, пиктограмма әдісі, Векслердің есте сақтау қабілетін бағалау шкаласы.	
1 3	Науқастар ды клиникалы қ тексеру. Ойлау және интеллект. Сана.	- анықталған психопатологиялық және патофизиологиялық симптомдар мен синдромдарды тексеру үшін жалпы клиникалық тәжірибеде пациенттердегі ойлау бұзылыстарының негізгі түрлерін анықтай алады: ойлау қарқынының бұзылуы, ойлау үйлесімділігінің бұзылуы, ойлаудың мақсаттылығының бұзылуы, идеяларды артық бағалау, обсессиялар; ойлау бұзылыстарын патофизиологиялық бағалау; - сандырақ ойлардың жіктелуін, эндогендік психоздар, шекаралық психикалық бұзылулар және психоорганикалық синдром үшін дифференциалды диагностиканы, сонымен қатар мазмұны бойынша сандырақтардың «жас ерекшелік» түрлерін біледі;	А.С. Тиганов Общая психопатология: Курс лекций / А.С. Тиганов. — 2-е изд., доп. — М.: ООО «Издательство «Медицинское информационное агентство», 2016 ж. Жалпы психопатология. Мінез-құлық ғылымы Барбара Фадем.Ph.D Copyright © 2017 Wolters Kluwer Авторлық құқық © 2014, 2009, 2005 Липпинкотт, Уильямс және Уилкинс, Wolters Kluwer компаниясы. Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate

	- сандырақтық бұзылыстың клиникалық белгілерін формасы мен мазмұны бойынша біледі және ажырата алады; - психикалық бұзылулардан және мидың органикалық зақымдануынан туындаған сөйлеу бұзылыстарын біледі; - шизофрения, деменция, эпилепсия, инсульт, жіті және созылмалы инфекциялар, жарақат, Альцгеймер ауруы, аутизм, ақыл-ой кемістігі, жедел және созылмалы психоздар, В дәрумендерінің, фолий қышқылының тапшылығы, метаболизмнің ауыр бұзылыстары кезіндегі ойлау бұзылыстарының ерекшеліктерін біледі. NBO және т.б.; - ойлау бұзылыстарының табиғаты туралы түсінікке ие болу үшін эксперименталды мәліметтерді салыстыру және дифференциалды диагностиканы жүргізуді біледі: Шизотиптік бұзылыстың сиқырлы ойлар шкаласына тест (MIS); «Төртінші тақ» әдістері; Ассоциация эксперименті; Сегменттерден суреттерді бүктеу, аяқталмаған суреттерден сызу және т.б.; - туа біткен және жүре пайда болған ақыл-ой кемістіктерінің түрлері мен ауырлық дәрежесін біледі; - ақыл-ой кемістігі (дәрежесі) мен деменцияны диагностикалау үшін арнайы тесттерді қолдануды біледі (MoCA тесті), Clock Test, Проективті әдістерді; - білікті медициналық көмек көрсету мақсатында сананың бұзылуы түрінің клиникалық-диагностикалық белгілерін анықтауды біледі; - сана дамуының онтогенезін (объективті, өзіндік сана немесе өзіндік сана, қоғамдық сана), сананың сапалық және сандық бұзылыстарының негізгі клиникалық-диагностикалық белгілерін біледі; - 4 жастан асқан балалар мен ересектер үшін Глазго кома шкаласын (ГКС) қолдануды біледі;	4. Lecturio Medical - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
--	---	---

		- күңгірттенген сананың түрлерін ажыратуды біледі, Ясперс бойынша күңгірттенген сананың дифференциалдық критерийлерін біледі;	
1 4	Эмоционалды-еріктік сфера. Моторлы-ерікті сфера. Тұлға.	Физиологиялық және патофизиологиялық механизмдерді біледі және есте сақтау және қозғалыс-еріктік функцияларының бұзылуының клиникалық симптомдары мен синдромдарын анықтай алады: - пациенттің эмоционалдық жағдайын эксперименттік зерттеу арқылы анықтауды біледі - А.Бек тесттері; - эмоционалды-еріктік сферасының бұзылыстарын және өзіне-өзі қол жұмсау қаупін тани алады; - көңіл-күйдің бұзылуы (аффективті бұзылулар), невротикалық күйзеліспен байланысты және соматоформалық бұзылыстар кезіндегі эмоциялық бұзылулар, ересектердегі тұлғалық және мінез-құлық бұзылыстарындағы эмоционалдық бұзылулардың клиникалық және дифференциалды критерийлерін біледі; - эмоционалдық бұзылулар мен мінез-құлық бұзылыстарының клиникалық критерийлерін тани алады, әдетте балалық және жасөспірімдік шақтан басталады, соның ішінде. оппозициялық қарсылық бұзылысы; - төтенше жағдайларда көмек көрсетуді біледі, жедел аффективті реакциялардың, қайғылы реакциялардың клиникалық белгілерін біледі; жағымсыз жаңалықты хабарлау кезінде, үзілген (толық емес) өзіне-өзі қол жұмсау әрекеті кезінде; - қозғалыс-еріктік сфера бұзылыстарының негізгі түрлері туралы біледі; - ерік сферасының негізгі бұзылыстарын біледі; - Шартты психикалық сау адам мен тұлға дамуының аномалиясы бар жеке тұлғаның дифференциалды	А.С. Тиганов Общая психопатология: Курс лекций / А.С. Тиганов. — 2-е изд., доп. — М.: ООО «Издательство «Медицинское информационное агентство», 2016 ж. Жалпы психопатология. Мінез-құлық ғылымы Барбара Фадем.Ph.D Copyright © 2017 Wolters Kluwer Авторлық құқық © 2014, 2009, 2005 Липпинкотт, Уильямс және Уилкинс, Wolters Kluwer компаниясы. Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate 4. Lecturio Medical - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login

		диагностикасының әдістері мен клиникалық патопсихологиясын біледі; - қалыпты дамуы мен қызмет етуіне кедергі келтіретін мінез-құлық бұзылыстарын тануды, психологиялық ауытқулардың қалыптасу механизмдерін, оның ішінде қатыгездік пен агрессивті мінез-құлықты, патологиялық тәрбиенің түрлерін анықтайды; - тұлғаның бұзылуының клиникалық критерийлерін біледі; - қиын өмірлік жағдайға тап болған адамдарға алғашқы медициналық-санитарлық көмек көрсету деңгейінде психологиялық көмек көрсету нысандарын біледі, виктимология мен суицидологияның теориялық негіздерін біледі; - медициналық психологтың қорытындысын біледі және түсіндіре алады - проекциялық әдістерді, Люшер тестін, А.Бек тесттерін және Тейлор мазасыздану шкаласын, Депрессия деңгейін және өзіне-өзі қол жұмсау қаупін анықтау үшін Гамильтонның клиникалық шкаласын қолдану дағдылары. , т.б.	
1 5	Ұйқының бұзылуы	Ұйқының физиологиялық механизмдерін біледі (теориялары: рефлексік, гипнотоксиндік теория, биохимиялық, биоритмологиялық), - ұйқының түрлері (кезеңдік тәуліктік, кезеңдік маусымдық, гипноздық, есірткілік, электроұйқылық, патологиялық), ұйқы фазалары (баяу және жылдам фазалар); - ұйқы кезіндегі ЭЭГ ырғақтарын біледі; -ұйқының фазаларын және олардың пайда болуындағы нейротрансмиттерлердің рөлін біледі; -тыныс алумен байланысты ұйқының бұзылуын (ұйқыдағы обструктивті апноэ, орталық ұйқы апноэ, Пиквик синдромы), диагностикалық әдістер мен емдеу принциптерін біледі;	А.С. Тиганов Общая психопатология: Курс лекций / А.С. Тиганов. — 2-е изд., доп. — М.: ООО «Издательство «Медицинское информационное агентство», 2016 ж. Жалпы психопатология. Мінез-құлық ғылымы Барбара Фадем.Ph.D Copyright © 2017 Wolters Kluwer Авторлық құқық © 2014, 2009, 2005 Липпинкотт, Уильямс және Уилкинс, Wolters Kluwer компаниясы. Электрондық ресурстар Интернет-ресурстар: 1. medscape.com - https://www.medscape.com/familymedicine 2. Oxfordmedicine.com -https://oxfordmedicine.com/ 3. Uptodate.com - https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/uptodate

	- шизофрения, биполярлық бұзылыс және басқа психикалық бұзылулар кезіндегі ұйқының бұзылуының клиникалық белгілерін біледі; -нарколепсия және оның пайда болу механизмдері, емдеу принциптері туралы біледі; Жыныстық дамудың онтогенезін, балалар мен жасөспірімдердегі жастық аспектідегі жыныстық бұзылулардың түрлерін біледі (шала психосексуалдық даму, гендерлік-рөлдік мінез-құлық патологиясы, психосексуалдық бағдардың бұзылыстары, жыныстық өзін-өзі анықтау бұзылыстары, жыныстық құмарлықтың жоғарылауы); - парафилияның диагностикалық критерийлерін біледі (тілек объектісін таңдауға және тілектің жүзеге асу түріне сәйкес жыныстық артықшылықтың бұзылуы).	4. Lecturio Medical - https://www.youtube.com/channel/UCbYmF43dpGHZ8gi2ugiXr0Q 5. Amboss https://www.amboss.com/us/account/login
--	---	---

ОҚУ НӘТИЖЕЛЕРІН БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН РУБРИКАТОР

жиынтық бағалаумен

№	Бақылау түрі	Вес в % от общего %
1	Ауру тарихын қорғау	30% (чек-лист бойынша бағаланады)
2	Аралық бақылау	70% (1-кезең – Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу - 40%; 2-кезең - мини клиникалық емтихан (MiniCex) - 60%)
Қорытынды АБ1		30+70= 100%
1	Ауру тарихын қорғау	20% (чек-лист бойынша бағаланады)
2	СҒЗЖ ғылыми жоба	10%
3	360-қа бағалау – мінез-құлқы мен кәсібилігі	10% (чек-лист бойынша бағаланады)
4	Аралық бақылау	60% (1-кезең – Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу - 40%; 2-кезең - мини клиникалық емтихан (MiniCex) - 60%)
Қорытынды АБ 2		20+10+10 + 60 = 100%
1	Емтихан	2 кезең: 1-кезең – Түсіну және қолдану үшін MCQ тестілеу - 40% 2-кезең – ОСКЕ МП - 60%
2	Қорытынды баға:	ОРД 60% + Емтихан 40%

Team based learning – TBL

	%
Индивидуальды -- (IRAT)	30
Топтық -- (GRAT)	10
Апелляция	10
Кейс бойығша бағалау -	20
Бонустық бағалау (бонус)	10
	100%

Case-based learning CBL

		%
1	Сұрау бойынша интерпретация	10
2	Физикалық тексеру нәтижелерін интерпретациялау	10
3	Алдын ала диагноз, негіздеме, ДД, тексеру жоспары	10
4	Зертханалық-аспаптық зерттеу мәліметтерін интерпретациялау	10
5	Клиникалық диагноз, проблемалық парақ	10
6	Басқару және емдеу жоспары	10
7	Дәрілік препараттар мен емдеу режимдерін таңдаудың негізділігі	10
8	Тиімділігін бағалау, болжам, алдын алу	10
9	Іс бойынша арнайы есептер мен сұрақтар	10
10	Серіктес рейтингі (бонус)	
		100%

Студент үшін 360° бағалау парағы
КУРАТОР және Оқытушы

Куратор аты-жөні _____ Қолы _____

	Өте жақсы	Критерий және бағалар	Қанағаттандырылмаған
1	Үнемі сабаққа дайындалады: Мысалы, мәлімдемелерді тиісті сілтемелермен қолданады, қысқаша қорытынды жасайды. Тиімді оқыту дағдыларын көрсетеді, басқаларды оқытуға көмектеседі	Дайындық 10 8 6 4 2 0	Үнемі сабаққа дайындалмайды Мысалы, проблемалық мәселелерді жеткіліксіз оқып, зерделеу, топтың біліміне елеусіз үлес қоспайды, материалды талдамайды, қорытындыламайды,
2	Білім алуына жауапкершілікпен қарайды: Мысалы, өзінің оқу жоспарын басқарады, белсенді түрде жақсартуға тырысады, ақпараттық ресурстарды сыни тұрғыдан бағалайды	Жауапкершілік 10 8 6 4 2 0	Өзінің білім алуына жауапкершілікпен қарамайды: Мысалы, оқу жоспарын орындау үшін басқаларға тәуелді, қателерін жасырады, ресурстарды сирек талдайды.
3	Топтық оқуға белсенді қатысады: Мысалы, талқылауға белсенді қатысады, тапсырмаларды ықыласпен қабылдайды	Қатысу 10 8 6 4 2 0	Топтық оқу кезінде белсенді емес: Мысалы, талқылау кезінде қатыспайды, тапсырмаларды қабылдауға құлықсыз
4	Тиімді топтық дағдыларды көрсетеді Мысалы, ол бастама көтереді, басқаларға құрмет пен дұрыстық танытады, түсініспеушіліктер мен қақтығыстарды шешуге көмектеседі	Топтық дағдылар 10 8 6 4 2 0	Тиімсіз топтық дағдыларды көрсетеді Мысалы, орынсыз араласады, пікірталастың нашар дағдыларын көрсетеді, үзіліс жасайды, жауап бермейді немесе басқаларды елемейді, үстемдік етеді немесе шыдамсыздық танытады
5	Достарымен қарым-қатынаста өте жақсы: Мысалы, ол белсенді тыңдайды, вербалды емес және эмоционалды сигналдарға сезімтал Құрметті қарым-қатынас	Коммуникация 10 8 6 4 2 0	Құрдастарымен қарым-қатынас жасау қиын: Мысалы, нашар тыңдау дағдылары, вербалды емес немесе эмоционалды сигналдарды қабылдай алмайды немесе бейімсіз. Әдепсіз сөздерді қолдану

6	Жоғары дамыған кәсіби дағдылар: Тапсырмаларды орындауға ынталы, көбірек білім алу мүмкіндіктерін іздейді, сенімді және білікті Пациенттер мен медицина қызметкерлеріне қатысты этика мен деонтологияны сақтау Субординацияны сақтау.	Профессионализм 10 8 6 4 2 0	Тындамайды, қорқыныш сезімі басым, қарапайым процедураларды орындаудан бас тартады Кәсіби мінез-құлықтың төмендігі - науқасқа зиян келтіру, медицина қызметкерлеріне, әріптестеріне дөрекі құрметтемеушілік көрсетеді
7	Жоғары өзін-өзі бағалау: Мысалы, ол өзінің білімі мен қабілеттерінің шектеулерін қорғауға немесе басқаларды қорлауға болмайтындығын түсінеді	Рефлексия 10 8 6 4 2 0	Өзін -өзі төмен бағалау: Мысалы, түсіну немесе қабілет шегі туралы көбірек білу қажет және түзету үшін оң қадамдар жасамайды
8	Сын тұрғысынан ойлауы жоғары дамыған: Мысалы, гипотеза құру, білімді мысалдарға қолдану, ақпаратты сыни тұрғыдан бағалау, дауыстап қорытынды жасау, ойлау процесін түсіндіру сияқты негізгі тапсырмаларды орындау шеберлігін лайықты түрде көрсетеді.	Сын тұрғысынан ойлану 10 8 6 4 2 0	Сын тұрғысынан ойланудың жетіспеушілігі: Мысалы, негізгі тапсырмаларды орындауда қиналады. Әдетте гипотеза жасамайды, білімін олардың жоқтығынан немесе қабілетсіздігінен (индукцияның жоқтығынан) практикада қолданбайды, ақпаратты сыни тұрғыдан бағалауды білмейді.
9	Оқу тәртібінің ережелерін түсіністікпен толығымен сақтайды, тиімділікті арттыру мақсатында жақсартуларды ұсынады. Қарым-қатынас этикасын сақтайды – ауызша да, жазбаша да (чаттарда және сөйлескенде)	Оқу тәртібінің ережелерін сақтау 10 8 6 4 2 0	Ережелерді елемейді, ұжымның басқа мүшелеріне кедергі жасайды
10	Ережелерді толық түсініп, оларды толық орындайды, топтың басқа мүшелерін ережелерді сақтауға шақырады Медициналық этика және PRIMUM NON NOCERE принциптерін қатаң сақтайды	Емханадағы тәртіп ережелерін сақтау 10 8 6 4 2 0	Ережені бұзады. Топтың басқа мүшелерін ережелерді бұзуға итермелейді Науқасқа қауіп төндіреді
	Ең жоғары	100 ұпай	

* емханадағы кәсіби мінез-құлықты, мінез-құлық ережелерін өрескел бұзу - немесе Қазақстан Республикасының бағалауын төмендету немесе жою; этикалық комитет

Мұндай бұзушылықтарға іс-әрекеті (мысалы, клиника аумағында темекі шегу) немесе әрекетсіздігі салдарынан науқастардың денсаулығына қауіп төнеді; кез келген адамға (науқасқа, топтағы басқа студенттерге, әріптеске, оқытушыға, дәрігерге, медицина қызметкерлеріне) қатысты дөрекілік пен арсыздығын көрсету жатады.

Ауру тарихын жүргізуді баллдық-рейтингтік жүйе бойынша бағалау (шекті 100 балл)

№	Критерийлер (баллдық жүйе бойынша бағаланады)	10	8	6	4	2
		<i>Өте жақсы</i>	<i>Ортадан жоғары</i>	<i>қанағаттанар лық</i>	<i>Дұрыстауды талап етеді</i>	<i>Дұрыс емес</i>
1	Пациенттің шағымдары: негізгі және қосымша	Толық, әрі жүйелі, маңызды тұстарды түсінеді	Дәл, әрі толық	Негізгі ақпарат	Толық емес немесе дәл емес, кейбір маңызды тұстар көрсетілмеген	Маңызды тұстарды көрсетпейді
2	Аурудың анамнезін жинау					
3	Өмір анамнезін жинау					
4	Объективті статус – жалпы қарау	Толық, тиімді, ұйымдасқан, маңызды тұстарын түсінеді	Ретті, әрі дұрыс	Негізгі мәліметтерді анықтайды	Толық емес немесе дұрыс емес, пациенттің ыңғайлы жағдайына мән бермейді	Сәйкес емес мәліметтер
5	Жүйке жүйесі	Неврологиялық тексеру дағдыларының барлығын толық, тиімді, дұрыс орындайды	Неврологиялық тексеру дағдыларының барлығын толық, тиімді, дұрыс, бірақ аздаған қатемен орындайды немесе орындау барысында өз өзін түзейді	Негізгі мәліметтер анықталған, неврологиялық тексеру дағдысы игерілген	Толық емес немесе дәл емес. Неврологиялық тексеру дағдыларын жетілдіру қажет	Маңызды мәліметтер қалыс қалған. Неврологиялық тексеру дағдыларына жанаспайтын дағдылар
6	Ауру тарихын таныстыру	Толық сипаттау. Проблеманы науқастың ерекшеліктерін ескере отырып толықтай түсінеді	Дәл, бағытталған; таңдап алған факттері студенттің түсінгенін көрсетеді	Үлгіге сай толтырылған, барлық негізгі мәліметтерді қамтиды	Көптеген жерлері толық емес, көбіне дәлелденбеген маңызды емес факттерді қамтиды	Жағдайды түсінбейді, көптеген маңызды жерлер қалып кеткен,

						нақтылауды қажет ететін сұрақтардың көбеюі
--	--	--	--	--	--	--

СӨЖ – шығармашылық тапсырманы баллдық-рейтингтік бағалау (шекті 90 балл) + ағылшын тілі мен тайм-менеджмент үшін бонус

		10	8	4	2
1	Проблемаға үңілу	Жинақы, мұқият, анықталған негізгі проблемаға қатысты сұрақтарды анықтап, клиникалық жағдайды нақты түсінеді	Жинақы, мұқият, анықталған негізгі проблемаға қатысты сұрақтарды анықтай алады, бірақ нақты клиникалық жағдайды түсінбейді	Мұқият емес, негізгі мәселеге қатысы жоқ сұрақтарға ауытқиды	Дәл емес, маңызды ақпаратқа емес, қажетсіз мәліметтерге мән береді
2	Презентация да ақпарат бере алу, тиімділігі	Тақырып бойынша қажет мәліметтер толықтай түрде еркін, ретті, логикалық тұрғыда жеткізілді Өнім формасы дұрыс таңдалған	Қажет бүкіл мәлімет логикалық тұрғыда жеткізілді, бірақ ұсақ кемшін тұстары бар	Қажет бүкіл мәлімет ретсіз түрде жеткізілді, қателері бар	Тақырып бойынша маңызды мәлімет көрсетілмеген, дөрекі қателері бар
3	Дәлелділігі	Қолданылған материалдар дәлелденген факттерге негізделген. Қолданылған факттердің дәйектілік деңгейі мен сапасын түсінгендігін көрсете алуы	Кейбір қорытындылар мен тұжырымдар қателер мен дәлелденбеген факттерге сүйеніп жасалған. Дәлелділік деңгейі мен сапасы туралы түсінік толық емес.	Проблеманы жеткілікті түрде түсінбеген, кейбір қорытынды мен тұжырымдар дәлелденбеген мәліметтерге сүйеніп жасалған – күмәнді ақпарат көздерін қолданған	Қорытындылар мен тұжырымдар негізделмеген немесе дұрыс емес
4	Дәйектілігі мен реттілігі	Ұсыным дәйекті және ретті түрде жасалған, ішкі мазмұнының басы мен соңы бар, тұжырымдары бірізді, олардың арасында логикалық байланыс бар	Мазмұнының басы мен соңы бар, тұжырымдары бірізді, алайда нақты емес	Ұсынымда бірізділік пен дәйектілік жоқ, бірақ негізгі идеяны байқауға болады	Бір ойдан екіншісіне дәйексіз ауысып кете береді, негізгі идеяны байқау қиын

5	Әдебиет көздерін талдау	Әдебиет көздерінен алынған мәліметтердің арасында дәйекті байланыс бар, негізгі және қосымша ақпарат көздерін терең зерттегенін көрсетеді	Тек негізгі ақпарат көздерін терең зерттегенін көрсетеді	Әдеби мәліметтер әр кез орында қолданылмаған, айтып отырған мәселенің дәйектілігі мен дәлелділігін көрсете алмады	Ұсыным бірізді емес, ретсіз, қарама-қайшы ойлар бар. Негізгі оқулық бойынша білімі жоқ
6	Тәжірибелік маңызы	Жоғары	Бар	Жеткіліксіз	Мүлдем дұрыс емес
7	Пациенттің мәселесіне бағытталуы	Жоғары	Бар	Жеткіліксіз	Мүлдем дұрыс емес
8	Болашақ тәжірибеде қолдануға лайықтылығы	Жоғары	Қолдануға болады	Жеткіліксіз	Мүлдем дұрыс емес
9	Ұсынымның көрнекілігі, сапасы (баяндаушының бағасы)	Дұрыс, Power Point-тің немесе басқа гаджеттердің бүкіл мүмкіндіктері пайдаланылған, материалды толық біледі, өзіне сенімді түрде баяндайды	Көрнекілік құралдары шамадан көп немесе жеткіліксіз, материалды жартылай меңгерген	Көрнекілік құралдарындағы ақпараттар дұрыс емес, өзіне сенімсіз түрде баяндайды	Материалды меңгермеген, оны баяндай алмайды
б о н у с	Ағылшын тілі/ орыс тілі/қазақ тілі*	Ұсыным ағылшын/орыс/қазақ тілдерінде толық тапсырылды (каф. Меңгерушісі тексереді) сапасына байланысты + 10-20 балл	Ұсыным ағылшын тілінде дайындалып, орыс/қазақ тілінде тапсырылды. Сапасына байланысты + 5-10 балл (немесе керісінше)	Ұсынымды дайындау барысында ағылшын тілді әдеби көздер қолданылған. Сапасына байланысты+ 2-5 балл	
б о н у с	Тайм-менеджмент*	Ұсыным уақытынан бұрын тапсырылды. 10 балл қосылады	Ұсыным уақытында тапсырылды – балл қосылмайды	Тапсыру уақытынан аздап кешіккен, ұсыным сапасы төмендемеген. 2 баллға кеміту	Кешігіп тапсырылды. 10 баллға кеміту

Б о н у с	Рейтинг***	Қосымша баллдар (10 баллға дейін)	Ерекше жұмыс, мысалы: Топтағы ең жақсы жұмыс Шығармашылық тәсіл Тапсырманы орындауда инновациялық тәсіл қолдану Топтың ұсынысы бойынша
	* - қазақ/орыс топтары үшін – ағылшын тілі; ағылшын тілінде оқитын топтар үшін – тапсырманы қазақ немесе орыс тілдерінде орындау *Мерзім - оқытушы анықтайды, әдетте – аралық бақылау күні ** осылайша ең жоғары 90 балл алуға болады, 90-нан жоғары алу үшін күтілгеннен жоғары нәтиже көрсету қажет		

Қозғалу қызметін, беткей және меншікті рефлексстерді зерттеу

№	Бағалау критерийлері	Бағалау критерийі			Ретсіз, толық емес, тиімсіз	Мануальді дағдыларды игермеген
		Жүйелі түрде жасалды, техникасы дұрыс және тиімді	Жүйелі түрде жасалынды, аздаған техникалық қателер болды	Техникалық қателерімен толық емес жүргізілді		
		5	4	3	2	1
	<i>Беткей рефлексстер:</i>					
1.	Белсенді қозғалыстың көлемін зерттеді					
2.	Қол-аяқтарындағы бұлшықет тонусын зерттеді					
3.	Қол-аяқтарында бұлшықет күшін анықтау					
4.	Бұлшықет трофикасын зерттеді					
5.	Конъюнктивальді рефлекссті зерттеді					
6.	Көмей рефлексін зерттеді					
7.	Жұмсақ таңдай рефлексін зерттеді					

8.	Жоғарғы құрсақ рефлексін зерттеді					
9	Ортаңғы және төменгі құрсақ рефлекстерін зерттеді					
10	Табан рефлексін зерттеді					
	<i>Меншікті рефлексдер:</i>					
11	Қас үсті рефлексін зерттеді					
12	Назопальпебральдық рефлексін зерттеді					
13	Төменгі жағының рефлексін зерттеді					
14	Екі басты бұлшықет рефлексін зерттеді					
15	Үш басты бұлшықет рефлексін зерттеді					
16	Карпо-радиальды рефлексін зерттеді					
17	Жауырын-иық рефлексін зерттеді					
18	Құрсақтың меншікті рефлексін зерттеді					
19	Тізе рефлексін зерттеді					
20	Ахилл рефлексін зерттеді					

Патологиялық рефлексдерді және клонусты зерттеу

Қосымша 2

№	Бағалау критерийлері	Бағалау критерийі			Ретсіз, толық емес, тиімсіз	Мануальді дағдыларды игермеген
		Жүйелі түрде жасалды, техникасы дұрыс және тиімді	Жүйелі түрде жасалынды, аздаған техникалық қателер болды	Техникалық қателерімен толық емес жүргізілді		
		5	4	3	2	1
1	<i>Оральды автоматизм рефлекстерін зерттеу:</i>					
1	Іздеу					
2	Сору					
3	Маринеску-Радовичи					
4	<i>Қолбасы патологиялық рефлекстерін зерттеу:</i> Рассолимо					
5	Бехтерев					
6	Жуковский					
7	Якобсон-Ласк					
8	Қолбасының клонусын зерттеу					
9	Тізе клонусын зерттеу					
10	Аяқ басының клонусын зерттеу					
	<i>Аяқ басының экстензорлық патологиялық рефлекстерін зерттеу:</i>					
11	Бабинский					

12	Оппенгейм					
13	Гордон					
14	Шеффер					
15	Чаддок					
	<i>Аяқ басының флексорлық патологиялық рефлексдерін зерттеу:</i>					
16	Рассолимо					
17	Бехтерев I					
18	Бехтерев II					
19	Жуковский					
20	Флексорлық тангенциальды табан рефлексін зерттеу					

Қосымша 3

Беткей және терең сезімталдық, шеткілік нервтердің тартылып-керілу белгілерін тексеру зерттеу

№	Бағалау критерийлері	Бағалау критерийі			Ретсіз, толық емес, тиімсіз	Мануальді дағдыларды игермеген
		Жүйелі түрде жасалды, техникасы дұрыс және тиімді	Жүйелі түрде жасалынды, аздаған техникалық қателер болды	Техникалық қателерімен толық емес жүргізілді		
		5	4	3	2	1
	Беткей сезімталдық:					

1	Ауырту сезімін зерттеу					
2	Температура сезімін зерттеу					
3	Тактильді сезімін зерттеу					
	<i>Шеткілік нервтердің тартылып-керілу белгілерін тексерді:</i>					
4	Нери симптомы					
5	Дежерин симптомы					
6	Ласег I симптомы					
7	Ласег II симптомы					
8	Вассерман симптомы					
9	Штрюпель-Мацкевич симптомы					
10	Сикар симптомы					
	<i>Терең сезімталдық:</i>					
11	Бұлшықет-буын сезімін зерттеу					
12	Салмақ сезімін зерттеу					
13	Қысу сезімін зерттеу					
14	Діріл сезімін зерттеу					
15	Кинестетикалық сезімді зерттеу					
16	Екі жақты кеңістіктік сезімін тексеру					
17	Дискриминациялық сезімді тексеру					
18	Стереогнозды зерттеу					

Жұп нервтерді зерттеу (I, II, III, IV, VI)

№	Бағалау критерийлері	Бағалау критерийі				
		Жүйелі түрде жасалды, техникасы дұрыс және тиімді	Жүйелі түрде жасалынды, аздаған техникалық қателер болды	Техникалық қателерімен толық емес жүргізілді	Ретсіз, толық емес, тиімсіз	Мануальді дағдыларды игермеген
		5	4	3	2	1
1	Иіс сезуін зерттеу					
2	Көру өткірлігін зерттеу					
3	Көру аумағын зерттеу					
4	Түрлі түстерді ажырата алуын зерттеу					
5	Көздері мен қарашықтардың үлкен-кішілік мөлшерін және олардың теңдігін анықтады					
6	Қарашықтың жарыққа тікелей реакциясын зерттеді					
7	Қарашықтың сыбайлас реакциясын зерттеу					
8	Көздерінің жан-жаққа қозғалуын зерттеу					
9	Конвергенцияны зерттеді					
10	Аккомодацияны зерттеді					

Үш тармақты нервті зерттеу

№	Бағалау критерийлері	Бағалау критерийі				
		Жүйелі түрде жасалды, техникасы дұрыс және тиімді	Жүйелі түрде жасалынды, аздаған техникалық қателер болды	Техникалық қателерімен толық емес жүргізілді	Ретсіз, толық емес, тиімсіз	Мануальді дағдыларды игермеген
		5	4	3	2	1
1	Үш тармақты нервтің бетке шыққан нүктелерін пальпациялау					
2	Төменгі жақтың қозғалысын тексеру					
3	Шайнау бұлшықеттерінің тонусы мен трофикасын анықтау					
4	Төменгі жақ рефлексін зерттеу					
5	Беттегі беткей сезімді нервтің тармақтары бойынша тексеру					
6	Беттегі беткей сезімді Зельдер зонасы бойынша тексеру					
7	Беттегі меншікті сезімді тексеру					
8	Үш тармақты нервтің невралгиясы кезіндегі субъективті шағымдарын сұрастырды:					

	бетте бір жақты ұстама тәрізді ауырсыну бола ма?					
9	жуыну, сөйлеу немесе шайнау кезінде ұстама тәрізді бетте ауырсыну бола ма?					

Қосымша 6

Жұп нервтерді зерттеу (VII, VIII, IX, X, XI, XII)

№	Бағалау критерийлері	Бағалау критерийі				
		Жүйелі түрде жасалды, техникасы дұрыс және тиімді	Жүйелі түрде жасалынды, аздаған техникалық қателер болды	Техникалық қателерімен толық емес жүргізілді	Ретсіз, толық емес, тиімсіз	Мануальді дағдыларды игермеген
		5	4	3	2	1
1	Пациенттен қастарын көтеруін сұрады					
2	Қабағын түюін сұрады					
3	Көздерін қатты жұмуын тексерді					
4	Мұрын-ерін қатпарларының симметриялығын анықтады					
5	Ұрттарын томпайтуын сұрады					
6	Ернімен ысқыруын сұрады					
7	Тілдің алдыңғы 2/3 бөлігінің дәм сезуін анықтау					
8	Құлақтарының есту қабілетін зерттеді					

9	Нистагм бар-жоқтығын анықтады					
	Бульбарлы топ нервтерді зерттеу (IX, X, XI, XII):					
10	Жұту және жұтыну әрекетін сұрастырып зерттеу					
11	Фонацияны зерттеу					
12	Көмей рефлексін тексеру					
13	Жұмсақ таңдай қозғалысын зерттеу					
14	Тілдің артқы бөлігінің дәм сезуін зерттеу					
15	Басты жан-жаққа бұруын бағалау					
16	Қолдары мен иығын көтеруді, жауырындарын жақындатуды сұрану					
17	Тілін сыртқа шығаруын және оның қозғалысын, трофикасын зерттеу					

Қосымша 7

Мишық және экстрапирамида жүйесінің қызметін зерттеу

№	Бағалау критерийлері	Бағалау критерийі				
		Жүйелі түрде жасалды, техникасы дұрыс және тиімді	Жүйелі түрде жасалынды, аздаған техникалық	Техникалық қателерімен толық емес жүргізілді	Ретсіз, толық емес, тиімсіз	Мануальді дағдыларды игермеген

			қателер болды			
		5	4	3	2	1
	Мишықты тексеру					
1	Пациентті бір сызықпен жүруін сұрану, Ромберг сынамаcын тексеру					
2	Диадохокинезді тексеру					
3	Сұқ саусақ – мұрын, саусақ – саусақ сынамаcын тексеру					
4	Дизметрияны тексеру					
5	Өкше- тізе сынамаcын тексеру					
6	Бабинский асинергиясын тексеру					
7	Бұлшықет тонусын зерттеді					
8	Жазуды тексеру					
9	Сөйлеу қабілетін тексеру					
10	Нистагмды тексеру					
	ЭПЖ тексеру:					
11	Түрегеп тұру мен жүрісті тексерді.					
12	Жазуды тексерді.					
13	Вестфаль (аяқ ұшы) феноменін тексерді					
14	Фуа-Тевенар (тізе) феноменін тексерді					
15	Стюарт- Холмс сынамаcын тексерді					
16	Көз, бет, тіл симптомын зерттеді					

17	Бұлшықет тонусын зерттеді					
----	---------------------------	--	--	--	--	--

Қосымша 8

Менингеальдық белгілерді зерттеу

№	Бағалау критерийлері	Бағалау критерийі				
		Жүйелі түрде жасалды, техникасы дұрыс және тиімді	Жүйелі түрде жасалынды, аздаған техникалық қателер болды	Техникалық қателерімен толық емес жүргізілді	Ретсіз, толық емес, тиімсіз	Мануальді дағдыларды игермеген
		5	4	3	2	1
1	Субъективті шағымдарын анықтау					
2	Пациенттің қалпына баға беру					
3	Желке бұлшық еттерінің ригидтігін зерттеді					
4	Керниг симптомын зерттеді					
5	Жоғарғы Брудзинский белгісін зерттеді					
6	Ортаңғы Брудзинский белгісін тексерді					
7	Төменгі Брудзинский белгісін тексерді					
8	Мендель симптомы.					
9	Бехтеревтің бет сүйек рефлексі.					

Вегетативті нерв жүйесін зерттеу

№	Бағалау критерийлері	Бағалау критерийі				
		Жүйелі түрде жасалды, техникасы дұрыс және тиімді	Жүйелі түрде жасалынды, аздаған техникалық қателер болды	Техникалық қателерімен толық емес жүргізілді	Ретсіз, толық емес, тиімсіз	Мануальді дағдыларды игермеген
		5	4	3	2	1
1	Жергілікті дермографизм					
2	Ауырту дермографизмі (рефлекторлық)					
3	Штанге сынамасы					
4	Ортостатикалық сынама (Превель)					
5	Клиностатикалық сынама (Даниелопол)					
6	Суық су сынамасы					
7	Пиломоторлы рефлекс					
8	Ашнер сынамасы					